БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой

ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 187 (6622)
СЕНТЯБРИИН 15
ВТОРНИК
1953 он

Сэн 20 мунгэн.

Советскэ орон коммунизмда ошоһон замаар урагшаа этигэлтэйгөөр дабшажа ябана. Арадай ажахыдахи хүтэлхы хүсэн болоһон социалистическэ индустриин хүсэн түгэс ургалтын база дээрэ манай орон дотор хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг дэлбэгээр байгуулха зорилгонуудые бодотоор бэелүүлгэ хадаа коммунистическэ байгуулалтын программын шухалын шухала составной хуби мүн. Мүнөөнэй условинуудта энэ зорилго хадаа тон шухала, бүгэдэарадай зорилго болон бидэнэрэй урда табигдаад байна. Энэ зорилгые амжалтатайгаар шиидхэлгэ хадаа хүдэлмэришэн ангиин ба колхозно тараашадай союзые саашадань бэхижүүлгэдэ мүн тэрэшэлэн туһалха байна.

(Нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлээр абтаһан КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоолһоо).

СССР-эй ХҮДӨӨ АЖАХЫЕ СААШАДАНЬ ХҮГЖӨӨХЭ ХЭМЖЭЭНҮҮД ТУХАЙ

1953 оной сентябриин 7-до нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ элидхэлээр абтаһан КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоол)*

IV.

Орооһото, техническэ ба тоһото культурануудай ургасые дээшэлүүлхэ тухай

Орооһото тараанай ажахые хүгжөөлгэдэ ехэн туйлалтанууд бии байна. Эдеэ хоолой эгээл этэ культура болохо шэниисын тарилгын талмай 1940 онойхитой сасуулбал 8,1 миллион гектараар ехэ болоо. Ороноо эдеэ хоолоор хангаха талаар шухала районууд болохо Украина, Хойто Кавказ, Крым дайнай үедэ ехээр хохидоһон аад, хүдөө ажахыгаа түргэнөөр һэргээн бодхоогоо, орооһо тараа, илангаяа намарай шэниисэ үйлэдбэрилгые нилээд ехээр үргэдхөө. Оло олон колхозууд ба совхозууд гектарһаа 150—200 пүүд ба дээшэшье шэниисын ургаса суглуулжа абана.

Сахарна свёклын, наран сэсэгэй ба бусад хэдэн техническэ культурануудай тарилгын талмай һэргээгдэжэ, үргэдхэгдөө. Сахарна свёкло тарилгые үргэдхэһэнэй, тэрэнэй ургасын дээшэлһэнэй ашаар сахараар хүн зоной хэрэглэмжые үлэмжэ дүүрэнээр хангаха ябадал туйлагдаа. Хлопчатник үйлэдбэрилгөөр ехэ туйлалтанууд, илангаяа Узбекскэ, Таджикска ба Туркменскэ ССР-нүүдтэ бии байна. Энээнэй ашаар промышленность болбол дайнай урда тээхидэ орходоо холо ехэ хлопчатобумажна бүд нэхэжэ гаргана.

Гэхэтэй хамта, ехэхэн туйлалтануудай бии байбашье, орооһо тараа, техническэ болон тоһото культурануудые үйлэдбэрилгэдэ горьтой дутагдалнууд бии байна гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Пленум тэмдэглэнэ. Олон колхозууд ба совхозууд орооһото, тоһото, бобово культурануудай ба лён-долгунецэй бага ургаса абана, илангаяа хара бэшэ хүрьһэтэ газарай, центральна хара хүрьһэтэ газарай областьнуудай, Поволжьеын ба Сибириин районуудта бага ургаса абтана. Украинска ССР-эй колхозуудта һүүлэй жэлнүүдтэ кукурузын тарилгын талмай хороогдоһон ба ургасань бага болоһон байна.

Хүдөө ажахын культурануудай бага ургасын гол шалтагаан юуб гэхэдэ, машинно-тракторна станцинуудай, колхозуудай ба совхозуудай хэһэн хүдэлмэри хангалтагүй шанартай байна, советскэ ба хүдөө ажахын олон органууд, МТС-үүдэй ба совхозуудай директорнүүд, колхозуудай түрүүлэгшэнэр агротехникын асуудалнуудта хайхарамжагүйгөөр хандана.

Олон машинно-тракторна станцинууд полевой хүдэлмэриие саг болзор соонь, һайн шанартайгаар үнгэргэнэгүй, намарай пар хахалха түсэбөө дүүргэнэгүй, тэрээнһээ боложо хабарай культурануудай нилээд ехэ хубинь хабар хахалагдаһан газар дээрэ таригдана. Хабарай тарилгын болзор болошогүйгөөр унжагайруулагдана. Пар оройтожо хахалагдана, муугаар элдүүрилэгдэнэ, намарай культуранууд саг соогоо таригданагүй. Сортовой бэшэ, һайн шанаргүй үрһөөр ба тарилгын нормые бага болгожо тарилга хэхэ буруу ябадал эсэслэн усадхагдаагүй байна.

Орооһото культурануудые нарин рядтайгаар ба хэрээһэлүүлжэ тариха, кукурузые, наран сэсэг болон бусадые квадратно-гнездовой аргаар тариха мэтын түрүү агротехническэ арганууд хүсэд һайн байһанаа бодото дээрээ харуулбашье, үргэнөөр хэрэглэгдэнэгүй. Эгээл ехэ ургасатай, эрхим сортнууд үйлэдбэридэ һулаар нэбтэрүүлэгдэнэ. Гречихын, просын, лён-долгунецэй, олон жэлэй ба нэгэ жэлэй ногоонуудай үрһэ ургуулха ажахы задагай муу байдалда байна.

Нютагуудтахи олон партийна организацинууд түрүү агротехникые нэбтэрүүлхэ талаар ниитын хүдэлмэри ёһотойгоор ябуулнагүй, хүдөө ажахын культурануудые тарижа ургуулха ба хуряаха бүхы хүдэлмэриие саг болзортонь, эрхим шанартайгаар үнгэргэлгэдэ колхознигуудые, МТС-үүд болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдые һулаар эмхидхэнэ.

Ороной хэдэн районуудта орооһото, тоһото болон техническэ культурануудай ургасын бага байһанай гол шалтагаануудай нэгэнииинь хадаа газарай хүрьһэндэ органическа ба минеральна үтэгжүүлгэ, илангаяа наг шэбхэ, торф, торфяной компостнуудые дутамагаар оруулдаг ябадал болоно. Колхозуудта наг шэбхэ хадагалха газарай үгы дээрэһээ наг шэбхэ буруугаар хадагалагдана, үнэтэ зүйлнүүдээ гээнэ. Белорусска ССР-тэ, Брянска, Смоленскэ, Великолукска ба бусад зарим областьнуудта ногоон үтэгжүүлгэ болгогдохо люпин, сераделлэ болон бусад культуранууд тон дутамагаар таригдана. Гашуун зүйлнүүдтэй, үнэһэлиг хүрьһэтэй газартай районуудтахи колхозуудай ехэнхи хубидань газарай хүрьһые извёсткотой болгохо хүдэлмэри хэгдэнэгүй.

Орооһото, тоһото ба техническэ культурануудай тарилгые харууһалха хүдэлмэриин саг соогоо ба шанар һайнтайгаар хэгдэдэггүй дээрэһээ, тэрэшэлэн хуряалгын үедэ ургасые гээлтэдэ оруулһан дээрэһээ олон колхозуудта ба совхозуудта хүдөө ажахын ехэ хэмжээнэй продукци дутуугаар абтана.

МТС-эй хэдэг хүдэлмэриин болзорые ба шанарые сахихын түлөө хиналта эмхидхэгдэнэгүй. МТС-үүдэй хэһэн тракторна хүдэлмэриин шанарые хинаха гүрэнэй инспекторнүүд—хүдөө ажахын районно управленинүүдэй главна агрономууд, республикануудай хүдөө ажахын министерствонүүдэй, хизаарнууд болон областьнуудай хүдөө ажахын управленинүүдэй главна ба ахалагша агрономууд машинно-тракторна станцинуудай хүдэлмэриһөө таһаршанхай байна, тэдэндэ даалгагдаһан хиналтын уялгые дүүргэнэгүй. Түрүү колхозуудта ба тэдэнэй тараанажалай бригадануудта ургасын талаар хэтэрхы ехэ түсэбтэ даалгабаринуудые үгэжэ, ургасые иимээр түсэблэхэ ябадал буруу байна, энэ хадаа өөһэдынгөө үлэмжэ ехэ бүтээсэтэй ажалай түлөө колхознигуудай ба МТС-үүдэй тракторна бригадануудай хүдэлмэрилэгшэдэй нэмэлтэ түлэбэри абаха аргыень хаһана.

Орооһото, техническэ ба тоһото культурануудай валовой болон товарна продукциие саашадань ехэ болгохо зорилгоор КПСС-эй ЦК-гэй Пленум иигэжэ тогтооно:

1. Орооһо тараанай ажахы бүхы хүдөө ажахын үйлэдбэриин үндэһэ һуури мүн болоно гэжэ хараадаа абаад, орооһо тараанай ажахые бүхы аргаар хүгжөөхэ, шэниисэ үйлэдбэрилдэг гол районуудташье, мүн баһа центральна хара хүрьһэтэ газарай районуудта, Поволжьеын баруун бэеын районуудта ургасые саашадань дээшэлүүлһэнэй аргаар эдеэ хоолой эгээн үнэтэ культура болохо намарай ба яровой шэниисэ үйлэдбэрилгые илангаяа ехээр хүгжөөхэ шухала гэжэ тоолохо. Зүүн-Урдахи, Казахстанай ба Баруун Сибириин районуудта хатуу шэниисэ үйлэдбэрилгые ехэ болгохо.

2. Крупяной культурануудые, илангаяа гречихэ ба просо үйлэдбэрилгын гээгдэлые усадхаха тушаа хэмжээ абахыень СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствые, нютагуудтахи советскэ ба хүдөө ажахын органуудые уялгалха.

Гречихэ болон просо тарижа ургуулха талаар колхозууд болон колхознигуудай экономическа урма хэшээлые дээшэлүүлхын зорилгоор колхозуудта иигэжэ зүбшөөхэ гэбэл:

а) 100 килограмм гречихые 200 килограмм хара тараанай гү, али 150 килограмм шэниисын орондо тушааха жэшээтэйгээр, эдеэ хоолой ондоо культурануудай орондо гүрэнэй уялгата тушаалгада ба МТС-үүдэй хүдэлмэриин түлөө натура түлэбэридэ гречихэ тушаахыень зүбшөөхэ. Колхоздо тогтоогдоһон ургасын түсэбһөө гадуур суглуулагдаһан гречихын ургасаһаа 50 хүрэтэр процентыень колхознигуудта болон МТС-үүдэй тракторна бригадануудай хүдэлмэрилэгшэдтэ нэмэлтэ түлэбэри болгон натураар үгэхыень колхозуудта дурадхаха. Колхоздо орооһото культурануудай юрэнхы ургасые ба гүрэндэ тараа тушаалгын түсэб дүүргэһэниие харалтагүйгөөр нэмэлтэ түлэбэри үгэхэ;

б) 100 килограмм просые 105 килограмм шэниисын гү, али 125 килограмм хара тараанай орондо тушааха жэшээтэйгээр, эдеэ хоолой ондоо культурануудай орондо уялгата тушаалгада ба МТС-үүдэй хүдэлмэриин түлөө натура түлэбэридэ гүрэндэ просо тушаахые зүбшөөхэ. Колхоздо тогтоогдоһон ургасын түсэбһөө гадуур бодото дээрээ суглуулагдаһан просын ургасаһаа 50 хүрэтэр процентыень колхознигууд болон МТС-үүдэй тракторна бригадануудай хүдэлмэрилэгшэдтэ нэмэлтэ түлэбэри болгожо үгэхыень колхозуудта дурадхаха, тиихэдээ колхозой орооһото культурануудай юрэнхы ургасые ба гүрэндэ тараа тушаалгын түсэб дүүргэһэниие хараадаа абахагүй.

Институдууд болон туршалгын станцинуудта чумиза тарилгые үргэнөөр туршажа үзэхэ, эгээл ехэ ургасатай, нютагуудтахи условинуудта таараха сортнуудые элирүүлэн олохо, ургаса ехэтэй энэ культура тарилгые колхозуудта ба совхозуудта нэбтэрүүлхын тула тэрэниие тарижа ургуулха агротехникэ зохёохо гэжэ СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерстводэ даалгаха.

3. Рисэй ургасые нилээд ехээр дээшэлүүлхэ ба тарилгынь талмайе үргэдхэхэ тушаа хэмжээ абахые, уһалалгын сетьнүүдые саг соонь бэлдэхэ, рис тарижа ургуулха агротехникын хэмжээе дээшэлүүлхэ ба ургасыень саг болзор соонь хуряаха ябадал хангахые СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствые, Урда Зүгэй, Закавказьеын, Дунда Азиин ба Дальна Востогой областьнууд болон республикануудай нютагуудтахи партийна, советскэ болон хүдөө ажахын органуудые уялгалха.

Эдеэ хоолоор хүн зониие хангалга һайжаруулхын тулада ехэ удхашанартай орооһото-бобово культурануудые (горох, фасоль гэхэ мэтые) үйлэдбэрилгэдэ тусгаар анхарал хандуулха.

4. Орооһото-фуражна культурануудые: кукуруза, ячмень, овёс үйлэдбэрилгые ехэ болгохо гээшэ малажалай проблемые шиидхэхын тула түрүү зэргын удхашанартай байна. Колхозуудтахи ба совхозуудтахи бүхы ниитын малые хэрэгтэй шэнээн орооһо-фуражаар хангаха хэмжээтэй болохоор эдэ культурануудые үйлэдбэрилгэ ойрын 2—3 жэл соо хүгжөөгдэхэ ёһотой.

Урдахи, зүүн-урдахи, центральна хара хүрьһэтэ ба хара бэшэ хүрьһэтэй районуудта кукуруза тарилга нилээд үргэдхэгдэхэ ёһотой. Хэгдэхэ ажалые нилээд бага болгохо, ряд хоорондын элдүүрилгые механизацилга ба тиигэжэ ургасые дээшэлүүлгэ хангадаг квадратно-гнездовой ёһоор тарилга хэхэ аргые кукуруза үйлэдбэрилгые ехэ болгохын тула үргэнөөр хэрэглэхэ хэрэгтэй. Тэрэшэлэн гибриднэ үрһөөр кукуруза тарилгада эрид зоригтойгоор орохо шухала.

5. Колхозууд болон совхозуудта хлопчатнигай ургасые нилээд ехээр дээшэлүүлһэнэй ашаар, уһалагдадаг аад, хэрэглэгдээгүй газарые дахин хэрэглэдэг боложо ба уһалагдадаг шэнэ газарнуудые элдэжэ, тэрэшэлэн газарай мелиоративна байдалые һайжаруулжа, тарилгын талмайе үргэдхэһэнэй ашаар хлопок үйлэдбэрилгэ саашадаа ехэ болгогдохо ёһотой гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Пленум тоолоно. Тодорхой хүрьһэнэй-байгаалиин зонын условинуудта таараха ба машинаар элдүүрилэгдэжэ болохо ехэ ургасатай, түргэнөөр ургадаг, дунда зэргын волокнотой ба ута волокнотой шэнэ сортын хлопчатнигуудые бии болгохо талаар селекционно хүдэлмэри шангадхаха шухала.

Бии байһан хлопок хуряалгын машинануудые нилээд һайнаар ашагладаг болохын тула хэмжээ абахые СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствые, нютагуудтахи советскэ ба хүдөө ажахын органуудые уялгалха, тиихэдэ Машина бүтээлгын министерствые —хлопок хуряадаг ба буурсаг хуряадаг шэнэ үлэмжэ һайн машинануудые 1954—1955 онуудай туршада байгуулха талаар хэмжээ абахыень уялгалха.

6. Свёкло тарижа ургуулха агротехникын хэмжээе дээшэлүүлжэ, механизированнэ хуряалга хэжэ, үтэгжүүлгэ оруулжа ба энэ культурын үбшэнгүүд болон хоротонтой тэмсэхэ шухала хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлжэ, сахарна свёкло үйлэдбэрилгые саашадань ехэ болгохо тушаа хэмжээ абахыень СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствые, СССР-эй Совхозуудай министерствые, нютагуудтахи советскэ ба хүдөө ажахын органуудые уялгалха.

Сахарна свёкло хуряаха, ашаалха ба буулгаха хүдэлмэриие механизацилга шангадхаха зорилгоор, свёклокомбайнуудые үйлэдбэрилгэ нилээд ехэ болгохо ба ашаалха-буулгаха механизмуудые үйлэдбэрилгэ бүри 1954 ондо эмхидхэжэ, свёкло таридаг колхозууд болон совхозуудта хэрэглэхын тула тиимэ механизмуудай конструкциие 1953—1954 онуудта зохёохо гэжэ Машина бүтээлгын министерствые, СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствые уялгалха.

7. Лён ба улһанай тарилгын талмайе үргэдхэлгэ, эдэ культурануудай ургасые болон товарностиие нилээд ехээр дээшэлүүлгэ хадаа лён таридаг ба улһа таридаг районуудай партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органуудай тон шухала зорилго болоно гэжэ тоолохо. Эрхимээр таараха культурануудай һүүлээр лён ба улһа тарижа, үрһэнэй ажахын хэрэгые эрид шууд һайжаруулжа, лён болон улһа хуряалгын хүдэлмэриие ба түрүүшын элдүүрилгые саг болзор соонь, шанар һайнтайгаар үнгэргэһэнэй, тэрэшэлэн лён болон улһа тарижа ургуулха ба хуряаха гол хүдэлмэринүүдые механизацилгын хэмжээе дээшэлүүлһэнэй ашаар, гээлтэ хэхэ ябадал бүхы хэмжээгээр хороожо, лён болон улһа тарижа ургуулха агротехникые һайжаруулха.

Лёной треста болон соломконуудай бүхы товарна суглуулбариин 85—90 процентые лёной заводуудта элдүүрилгэ 1955 ондо хангахын тула лёной заводуудай, улһанай заводуудай дэргэдэ лёной ба улһанай треста промышленна ёһоор бэлэдхэхэ цехүүдые ба лён сохихо цехүүдые бариха хүдэлмэри дэлгэрүүлхэ.

8. Наран сэсэгэй ургасые саашадань дээшэлүүлхэ, тэрэшэлэн Казахстанай, Сибириин ба Уралай районуудта тоһото лёной тарилгын талмайе үргэдхэхэ тушаа хэмжээ абахыень, наран сэсэг, клещевинэ тариха квадратно-гнездовой арга үргэнөөр хэрэглэжэ, тоһото культурануудые ургуулха дээдэ зэргын агротехникэ хангахыень, тэрэшэлэн эдэ культурануудай тарилгые механизированнэ аргаар элдүүрилхэ ба хуряаха ябадал хангахыень СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствые, СССР-эй Совхозуудай министерствые, республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдые, нютагуудтахи советскэ ба хүдөө ажахын органуудые уялгалха.

9. СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствые, республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдые, нютагуудтахи советскэ ба хүдөө ажахын органуудые иигэжэ уялгалха:

а) үрэ-жэмэстэ модо һуулгалгые бүхы аргаар үргэдхэхэ тушаа шухала хэмжээнүүдые абаха, 1954—1955 онуудта үрэ-жэмэстэ мододой талмайе эрид ехэ болгохо ябадал хангахын тула шэнэ сэсэрлигүүдые, виноградныгуудые ба жэмэстэ мододые һуулгаха түсэбые 1953 ондо заатагүйгөөр дүүргэхэ ябадал туйлаха.

Мүнөө бии байһан сэсэрлигүүдые, виноградныгуудые ба жэмэстэ модотой газарнуудые гуримтай болгожо, муу харууһанһаа тэдэнэй хосорхо ябадал огто гаргуулхагүй, 1954 ондо үрэ-жэмэсэй, виноградай ба фруктнуудай ехэ ургаса абаха ябадал хангаха;

б) 1953 онтой сасуулбал 1954 ондо ороной промышленна центрнүүдтэ арбуз болон дыни асаралгые горьтойгоор ехэ болгохо ябадалые хангаха шухала байһаниие баримталан, арбуз болон дыни таридаг талмайе ехэ болгохо.

10. СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствые, СССР-эй Совхозуудай министерствые, нютагуудтахи советскэ ба хүдөө ажахын органуудые иигэжэ уялгалха:

а) олон жэлэй ба нэгэ жэлэй ногоонуудай үрһэнэй ажахын задагай байдалые эсэслэн һайжаруулха, олон жэлэй болон нэгэ жэлэй ногоонуудай үрһөөр колхоз болон совхоз бүхэнэй өөһэдыгөө хангадаг болохын тула хэмжээ абаха, тэрэшэлэн эдэ культурануудай товарна үрһэнэй ажахые эмхидхэхэ, тон түрүүн үни урданһаа хойшо ногоонуудай үрһэнэй ехэ ургаса абадаг районуудта тэрээниие эмхидхэхэ;

б) ерэхэ жэлэй бүхы яровой тарилгада хүрэхөөр колхозууд болон совхозуудта 1953 ондо намарай пар хахалалгые хангаха, хара пар хахалха түсэбые заатагүй дүүргэхэ. 1955 ондо намарай культурануудай ургаса абахаар апрелиин ба майн пар хахалалгые, ехэнхидээ 1956 ондо намарай культурануудай ургаса абахаар хара пар хахалалгые, тэрэшэлэн Сибириин болон урда Уралай районуудта 1955 оной яровой шэниисын тарилгада хэрэгтэй июниин болон июлиин пар хахалалгые 1954 ондо хангаха.

Хүсэд хүрэхэ шиигнойтотой районуудта, илангаяа хара хүрьһэтэ ба хара бэшэ хүрьһэтэй газарнуудта, тэрэшэлэн Украинын модото-талын районуудта, эзэлэгдэһэн пар дээрэ намарай культурануудай ехэ ургаса тэндэ абажа болохо байһан хадань, эртын болзорто хуряагдадаг культурануудай тарилгаар эзэлэгдэһэн параар сэбэр парые ойрын жэлнүүдтэ удаа удаалуулан һэлгэхэ.

11. Нютагай үтэгжүүлгэнүүдые (наг шэбхэ, торф, шэбхын шүүһэ, элдэб компостнууд болон бусадые) суглуулга ба хэрэглэлгые нилээд ехэ болгохо ябадал хангаха. Торфые үтэгжүүлгэ ба дэбисхэр болгожо хэрэглэхын тула торфын баялигтай газарнуудта тэрэниие ехээр бэлэдхэдэг болохо. 1952 онтой сасуулбал, ойрын 2—3 жэл соо колхозуудта органическа үтэгжүүлгэ хэрэглэлгые нэгэ хахад—хоёр дахин ехэ болгохын тула компостнууд болон органо-минеральна холисые бэлэдхэлгэ ба хэрэглэлгэ үргэн хэмжээтэйгээр эмхидхэхэ.

Минеральна үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилхэ хүсэнүүдые (условно единицээр тоолобол) 1959 ондо 16,5—17,5 миллион тонно хүрэтэр, 1964 ондо 28—30 миллион тонно хүрэтэр 1954—1963 онуудта ехэ болгохо гэжэ Химическэ промышленностиин министерствые ба Металлургическа промышленностиин министерствые уялгалха. Жэжэ монсогор суперфосфат гаргалгые 1955 ондо суперфосфат үйлэдбэрилгын ниитэ хэмжээнэй 45 процент хүрэтэр, 1958 ондо 60 процент хүрэтэр ехэ болгохо. Хүдөө ажахыда имагтал жэжэ монсогор аммиачна селитрэ 1956 онһоо хойшо үгэдэг болохо ябадал хангаха. Хүдөө ажахын хэрэглэмжэдэ хибинскэ апатит, тэрэшэлэн нютагуудай фосфорит үргэнөөр ашаглаха тухай асуудал шиидхэхэ.

Минеральна үтэгжүүлгэ гээлтэдэ оруулха ябадал усадхаха, тэрэниие хадагалалга ба ашаглалга һайжаруулха тушаа хэмжээ абахыень СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствые, СССР-эй Совхозуудай министерствые, нютагуудтахи советскэ ба хүдөө ажахын органуудые уялгалха.

12. Гашуубтар зүйлнүүдтэй хүрьһые извёсткотой болголго, тэрэшэлэн хужартай газарнуудые гипстэй болголго хадаа ургаса дээшэлүүлхэ шухала арга мүн болоно, тиимэһээ тэрээниие ехэ удхашанартай дээрэ тоолохо, хүдөө ажахыда извёстко хэрэглэхэ зорилгоор 1954 онһоо эхилээд барилгын материалнуудай промышленностиин, нютагай промышленностиин ба олзоборилгын кооперациин предприятинуудта извёстко үйлэдбэрилгые нилээд ехэ болгохо гэжэ союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдые уялгалха, тиихэдээ извёстко худалдаха сэнгые нэгэн доро хаража үзөөд доошолуулха.

13. Хоёр—турбан жэлэй туршада хоро-химикадуудые, илангаяа ДДТ, Гексахлоран ба Гранозан үйлэдбэрилгые 1953 онойхитой сасуулбал 2 дахин ехэ болгохо, ургамалнуудай хоротонтой ба үбшэнүүдтэй тэмсэхын тулада хэрэгтэй хоро-химикадуудаар хүдөө ажахын хэрэглэмжые хүсэд хангахын тула ойрын жэлнүүдтэ фосфороорганическа препарадуудые үйлэдбэрилдэг болохо. Колхозуудта, совхозуудта, колхознигуудай, хүдэлмэришэдэй ба албахаагшадай бууса шадарай участогууд дээрэ хүдөө ажахын ургамалнуудай хоротонтой ба үбшэнүүдтэй тэмсэл хэхэ бүтээсэ ехэтэй машинанууд болон аппаратура үйлэдбэрилгые ехэ болгожо, ойрын хоёр жэл соо хүдөө ажахые хангаха.

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта)

*) Түгэсхэл. Эхиниинь сентябриин 14-нэй номерто.

СССР-эй ХҮДӨӨ АЖАХЫЕ СААШАДАНЬ ХҮГЖӨӨХЭ ХЭМЖЭЭНҮҮД ТУХАЙ

1953 оной сентябриин 7-до нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ элидхэлээр абтаһан КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоол

(Үргэлжэлэл)

V.

Машинно-тракторна станцинуудай хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха ба колхозно үйлэдбэриие хүгжөөлгэдэ тэдэнэй үүргые улам ехэ болгохо тухай

Машинно-тракторна станцинууд болбол колхозно байгуулалтын индустриальна материально-техническэ база мүн байжа, мүнөө үедэ колхозно үйлэдбэриие хүгжөөлгын шиидхэхы хүсэн ба социалистическэ гүрэнэй зүгһөө колхозуудые хүтэлбэрилхэ гол шухала пунктнууд мүн байна. Һүүлэй жэлнүүдэй үедэ хүдөө ажахые механизацилха хэрэгтэ манай орон дотор горьтойхон амжалтанууд туйлагдаа. Машинно-тракторна станцинууд мүнөө үеын ехэхэн шэнэ техникээр хангагдажа, ажал ехэтэй олохон хүдэлмэринүүдые механизацилха, колхознигуудай ажалые хүнгэдхэхэ ба тэдэнэй ажалай бүтээсые улам ехэ болгохо арга боломжотой болоо.

Техническэ талаараа һайтар зэбсэгжэһэн машинно-тракторна станцинууд эмхидхэхы үүргэ бэелүүлдэг, колхозуудтахи хүдөө ажахын бухы хүдэлмэринүүдэй дүрбэнэйнь гурбан хуби шахууе дүүргэдэг гүрэнэй томо предприятинууд мүн болонхой. Тиимэһээ колхозно үйлэдбэриин бухы һалбаринуудые саашадань эрид дэбжүүлхэ хэрэг түбхын түрүүндэ машинно-тракторна станцинуудһаа дулдыдана.

Гэхэ зуура, машинно-тракторна станцинуудай ажал-ябуулгада горьтойхон дутагдалнууд бии байна гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Пленум тэмдэглэнэ.

Олохон МТС-үүд трактористнуудай, тракторна бригадануудай бригадирнуудай, машинистнуудай ба бусад мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдэй мэргэжэл һайнтай кадрнуудаар хүсэд хангагдаадүй. МТС-үүдэй механизаторска кадрнуудай ехээр һэлгэхэ ушар үзэгдэнэ. Орёо техникээр зэбсэгжэһэн МТС-үүд гүрэнэй томо предприятинууд болоһон аад, мүнөө үедэ механизаторска саг үргэлжын кадрнуудгүй байһаниинь буруу гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Пленум тоолоно.

МТС-үүдэй кадрнуудые бэлэдхэхэ мүнөө байгаа системэ горьтойхон дутагдалнуудтай байна. Механизацилтын мүнөө байгаа һургуулинууд механизаторска кадрнуудые хүсэд бэлэдхэжэ шаданагүй, тиимэһээ МТС-үүд болбол саг зуурын курсануудта трактористнуудые, комбайнернуудые ба тракторна бригадануудай бусад хүдэлмэрилэгшэдые бэлэдхэнэ, энэ хадаа тэдэниие бэлэдхэлгын шанарые доошолуулна.

Олохон областьнуудай, хизаарнуудай ба республикануудай партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органууд МТС-үүдэй хүтэлбэрилхы кадрнуудые шэлэн дэбжүүлхэ ба хүмүүжүүлхэ хэрэгые һулаар эрхилнэ, промышленностиин ба научна эмхи зургаануудай инженерно кадрнуудые МТС-үүдэй хүдэлмэридэ хабаадуулха арга боломжонуудые хэрэглэнэгүй. Тиимэһээ мүнөө үедэ МТС-үүдэй директорнүүдэй, главна инженернүүдэй, заһабарилгын мастерскойнуудые даагшадай тушаалнуудта хүдэлмэрилжэ байгаа олонхи хүнүүд тусгаар мэргэжэлгүй, практигууд байна. Колхозуудта хүдэлмэрилхэ агрономическа ба зоотехническэ дээдэ һургуулитай мэргэжэлтэдээр МТС-үүд ба тусгаар станцинууд дутамаг байна.

Олонхи МТС-үүдтэ тракторнуудые болон хүдөө ажахын машинануудые заһабарилха ба харууһалха хэрэг муугаар табигданхай. Олохон МТС-үүдтэ заһабарилгын мастерскойнууд, шухала түхеэрэлгэнүүд, хүдөө ажахын машинануудые хадаглаха гаражнууд ба сарайнууд, мүн тэрэшэлэн үйлэдбэриин болон ажаһуудалай бусад түхеэрэлгэнүүд үгы байна.

Материально-техническэ талаарнь МТС-үүдые хангаха хэрэг хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнхэй. Промышленность болбол МТС-үүдые запасной частьнуудаар, инструментнүүдээр, нефтиин амһартаар, металлаар ба бусад материалнуудаар саг соонь гүйсэд хангажа шаданагүй, энэ хадаа машинно-тракторна паркын хүдэлмэридэ горьтойхон таһалдал ушаруулна.

МТС-үүдэй хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха, колхозно үйлэдбэриин бухы һалбаринуудые механизацилха талаар тэдэнэй үүргые улам ехэ болгохо зорилгоор КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоохонь:

1. Хүдөө ажахын хамаг культурануудай ургасые бухы хэмжээгээр колхозуудта дээшэлүүлхэ, ниитын адуу малай ашаг үгэлгыень ехэ болгохотоёо хамта, тэдэнэй тоо толгойе олошоруулха, харьяата колхозуудайнгаа газартаряалангай ба малажалай валова болон товарна продукциие ехэ болгохо гэээшэ машинно-тракторна станцинуудай гол шухала зорилго мүн гэжэ тогтоохо. МТС-үүд болбол таряанажалай хүдэлмэринүүдые механизировалжэ дүүргэхэ, малажалай, хартаабхын ба овощь үйлэдбэрилгын ажал ехэтэй процессүүдые үргэнөөр механизацилха, колхозно үйлэдбэридэ наукын ба түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые нэбтэрүүлхэ, эмхидхэлэй-ажахын талаарнь колхозуудые саашадань бэхижүүлхэ, тэрэнэй үндэһэ һуури дээрэ колхознигуудай материальна ажана байдалые һайжаруулха зэргэтэй.

Техникые эгээл бүтээсэтэйгээр хэрэглэжэ, колхозно үйлэдбэриин бухы һалбаринуудые хүсэ ехэтэйгээр саашадань дэбжүүлхэ хэрэг хангахын тулада мэргэжэлтэй механизаторска саг үргэлжын кадрнуудые МТС-үүдтэ бии болгохо гэээшэ партийна советскэ ба хүдөө ажахын органуудай шухала зорилго мүн гэжэ тоолобо.

Энэ зорилгые бэелүүлхын тулада машинно-тракторна ба тусгаар станцинуудай трактористнууд, тракторна бригадануудай бригадирнууд ба тэдэнэй туһалагшад, экскаваторнуудай машинистнууд болон тэдэнэй туһалагшад, бүридхэлшэд-заправщигууд МТС-үүдэй саг үргэлжын хүдэлмэришэд боложо, тэдэнэй штадта оруулагдаха, хүдөө ажахын ба газар малталгын машинануудта хүдэлмэрилжэ байгаа прицепщигүүд, комбайнернуудай туһалагшад саг зуурын хүдэлмэрилэгшэд болгогдон МТС-үүдэй штадта оруулагдаха зэргэтэй.

Һаяын үедэ бухы МТС-үүдые саг үргэлжэ хүдэлмэрилхэ хүдэлмэришэдөөр бүридхэхэ, трактористнуудые ба тракторна бригадануудай саг үргэлжын бухы хүдэлмэрилэгшэдые бүхэли жэл соо зүбөөр хэрэглэлгэ эмхидхэхэ гэжэ СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствые, нютагуудтахи партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органуудые уялгалха. Энэ зорилгоор трактористнуудай, комбайнернуудай, машинистнуудай ба саг үргэлжын бусад хүдэлмэришэдэй хэдэн професситэй болохо ябадалые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ. Хүдөө ажахын хүдэлмэринүүдһээ сүлөөтэй үедэ тракторна бригадануудай саг үргэлжын хүдэлмэришэдые заһабарилгын мастерскойнуудта, малажалай фермэнүүдые механизацилха монтажна бригадануудта, барилга дээрэ ба бусад хүдэлмэринүүдтэ хэрэглэхэ.

3. Ажалай түлөөһэнэй мүнөө үеын системэдэ нэмэлтэ болгон, мүн тракторна бригадануудай хүдэлмэрилэгшэдые урмашуулха иимэ юумые шухалада тоолохо:

а) территориальна зоные хараадаа абалсан, тракторна бригадануудай хүдэлмэришэдтэ машинно-тракторна станцинуудай түлэхэ түлэбэриие иимэ хэмжээгээр тогтоохо: трактористнуудта, тракторна бригадануудай бригадирнуудта ба тэдэнэй туһалагшадта ажалта үдэр бүхэндэнь 5-һаа 8 түхэриг хүрэтэр; бүридхэлшэ-заправщигуудта ажалта үдэртэнь 3-һаа 4 түхэриг хүрэтэр; комбайнернуудай туһалагшанарта ажалта үдэр бүхэндэнь 4-һөө 6 түхэриг хүрэтэр; прицепщигүүдтэ ажалта үдэртэнь 2 түхэриг 50 мүнгэ түлэхэ;

б) абтаһан бодото ургасые хараадаа абажа, олоһон ажалта үдэрнүүдтэнь тракторна бригадануудай хүдэлмэришэдтэ мүнөө байгаа натуральна заабол үгтэхэ минимум машинно-тракторна ба тусгаар станцинууд үгэхэ, тиихэдэ колхозууд хадаа заабол үгтэхэ минимумэй ёһоор тракторна бригадануудай хүдэлмэришэдтэ үгтэхэ ёһотой эдеэ хоолой орооһо таряа бэлэдхэлэй органуудта тушааха;

в) заһабарилгын мастерскойнуудта, малажалай фермэнүүдые механизацилга дээрэ ба бусад хүдэлмэринүүдтэ хүдэлмэрилһэн тракторна бригаданаудай саг үргэлжын хүдэлмэришэдэй ажалай түлөөһэн СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствээр баталагдаһан түлөөһэнэй тогтоогдомол хэмжээнэй ёһоор машинно-тракторна ба тусгаар станцинуудаар түлэгдэхэ зэргэтэй;

г) колхозууд дотороо бууса шадарай участогуудгүй машинно-тракторна ба тусгаар станцинуудай трактористнуудта ба саг үргэлжын бусад хүдэлмэрилэгшэдтэ бууса шадарай участогуудые таһалжа үгэхэ.

4. Мэргэжэл һайнтай механизаторска кадрнуудые бэлэдхэхэ хэрэгые һайжаруулхын тулада промышленностиин ремесленнэ училищинуудтал адляар механизаторска кадрнуудые һургаха системэдэ орохо, энээнтэй дашарамдуулан механизацилгын мүнөө байгаа һургуулинуудые иимэ мэргэжэлтэй кадрнуудые бэлэдхэхэ хүдөө ажахые механизацилгын училищинууд болгохо:

а) дизельнэ тракторнуудта, комбайнуудта ба хүдөө ажахын орёо машинануудта хүдэлмэрилхэ мэргэжэл ехэтэй трактористнуудые, машинистнуудые жэл соо һургажа, слесарэй мэргэжэл олгохо;

б) гусеничнэ, колёсно тракторнуудта ба хүдөө ажахын машинануудта хүдэлмэрилхын тулада 6 һара соо трактористнуудые һургажа, слесарэй мэргэжэл олгохо;

в) самоходно ба прицепной комбайнуудта хүдэлмэрилхын тулада, мүн тэрэшэлэн малажалай ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдые механизацилхын тулада слесарно-монтажна хүдэлмэринүүдтэ хүдэлмэрилхын тулада 6 һара соо механигууд-комбайнернуудые бэлэдхэхэ.

Хүдөө ажахые механизацилгын училищинуудай һурагшадые ремесленнэ училищинуудай һурагшадтал адляар, гутал, хубсаһаар, дэрэ дэбисхэрээр хангаха.

5. СССР-эй Культурын министерствын ремесленнэ училищинуудай ба ФЗО-гэй һургуулинуудай үндэһэ һуури дээрэ хүдөө ажахые механизацилгын түд бүридөө 240—270 һурагшадай һураха 250 ремесленнэ училищинуудые ба ФЗО-гэй һургуулинуудые эмхидхэхэ, 1954—1957 онуудта хүдөө ажахые механизацилгын 300-һаа үсөөн бэшэ шэнэ училищинуудые нээхэ. Мүн тэрэшэлэн хүдөө ажахые механизацилгын мүнөө байгаа училищинуудта һуралсалай 200 корпусуудые, практическа занятинуудые үнгэргэхэ 315 корпусуудые, хамтын 600 байрануудые барижа үгэхэ.

Ремесленнэ училищинуудые ба хүдөө ажахые механизацилгын ФЗО-гэй һургуулинуудые хайшан гэжэ хүтэлбэрилхэ тухай дурадхалнуудые СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствотэй, СССР-эй Совхозуудай министерствотэй хамтадаа оруулхыень СССР-эй Культурын министерстводэ даалгаха.

6. Машинно-тракторна станцинуудые ба совхозуудые шэнэ тракторнуудаар, хүдөө ажахын машинануудаар ба түхеэрэлгэнүүдээр дам саашадань хангаха зорилгоор 1954 онһоо 1957 оной май хүрэтэр 15 моринной хүсэтэй ниитын хэрэглэлэй 500 мянган тракторнуудые, 250 мянган физическэ пропашной тракторнуудые, мүн тэрэшэлэн хүдөө ажахыда шухала хэрэгтэй машинануудые, автомобильнуудые, автопередвижной мастерскойнуудые, нефтепродукт хэхэ амһартануудые ба бусад түхеэрэлгэнүүдые бүтээхэ хэрэгые арадай ажахын түсэб соо хараалха.

7. Хүдөө ажахын орёо техникээр машинно-тракторна станцинуудые хангалгын хэмжээнэй болон тэрэ техникые заһабарилха ба харууһалха үйлэдбэриин-техническэ база хоёрой хоорондо тон ехэ забһар гараһан байна гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Мастерскойнууд, гаражнууд, һарабшанууд ба үйлэдбэриин болон ажаһуудалай бусад гэр байранууд үгы МТС-үүд олон байна.

МТС-үүдэй үйлэдбэриин-техническэ базые бэхижүүлхэ хэрэгтэ горьтойхон анхарал хандуулха зуураа, машинно-тракторна ба тусгаар станци бүхэн заһабарилгын бухы эрилтэнүүдые хангажа шадаха заһабарилгын типовой мастерскойтой, тракторнуудаа хадаглахын тулада хоёр—гурбанһаа үсөөн бэшэ гаражнуудтай, комбайнуудаа хадаглахын тулада хоёр—гурбанһаа үсөөн бэшэ сарайнуудтай, хүдөө ажахын машинануудые хадаглахын тулада шухала хэрэгтэй һарабшануудтай ба бетонно нээмэл талмайнуудтай, нефтебазатай, автогаражтай, запасной частьнуудай складтай, конторотой, уһаар хангаха түхеэрэлгэтэй ба канализацитай байха зэргэтэй.

СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствые, тэрэнэй нютагай органуудые, облисполкомуудые, крайисполкомуудай ба республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдые иигэжэ уялгалха:

а) 1953 ондо арадай ажахын түсэбөөр хараалагдаһан 673 мастерскойнуудые, 1.130 сарайнуудые ба һарабшануудые, 81200 квадратна метр гэр байра барижа ашаглалгада үгэхэ, 500 шэнэ мастерскойнуудые нэмэжэ барижа эхилхэ хэрэг хангаха;

б) 1954—1956 онуудта машинно-тракторна станцинуудта 4200 заһабарилгын мастерскойнуудые, тракторнуудые хадаглаха 8400 гаражнуудые, комбайнуудые хадаглаха 8400 сарайнуудые, 15 мянган һарабшануудые, хүдөө ажахын машинануудые хадаглаха бетонно нээмэл 15 мянган талмайнуудые, 2880 нефтебазануудые, 3600 автогаражнуудые ба запасной частьнуудай 3600 складуудые барижа ашаглалгада оруулха хэрэг хангаха.

в) 1954—1956 онуудай туршада заһабарилгын 9 заводуудые, капитальна заһабарилгын район хоорондохи 6 мастерскойнуудые бариха, 1954—1955 онуудай туршада заһабарилгын 36 заводуудые ба капитальна заһабарилгын район хоорондохи 15 мастерскойнуудые барижа ашаглалгада оруулха;

г) 1954—1955 онуудай туршада заһабарилгын 41 заводуудые үргэдхэхэ ба шэнэдхэн байгуулха, капитальна заһабарилгын район хоорондохи 125 мастерскойнуудые үргэдхэхэ ба шэнэдхэн байгуулха. СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствын заһабарилгын бухы предприятинуудые союзна бюджедээр хангаха.

МТС-үүдтэ үгтэһэн барилгын материалнуудые түрүүшын ээлжээндэ ашаалан ябуулха гэжэ СССР-эй Ой модоной ба саарһанай промышленностиин министерствые, СССР-эй Барилгын материалнуудай министерствые болон металлургическа промышленностиин министерствые уялгалха.

8. МТС-үүдэй хүдэлмэришэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй ба албахаагшадай ажаһуудалай зохихо условинуудые хангаха зорилгоор иимэ юумэ хэхые шухалада тоолохо:

а) 1954—1956 онуудай туршада байрын 10800 гэрнүүдые, хамтын 3 мянган байрануудые барижа ашаглалгада оруулха.

б) МТС-үүдтэ байрын индивидуальна барилгые үргэнөөр эрхилхын тулада 1954—1956 онуудай туршада жэл бүри 450 миллион түхэриг хараалжа, МТС-үүдэй хүдэлмэришэдтэ, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдтэ ба албахаагшадта 10 жэлэй болзорoор 3 жэл болоод түлэжэ эхилхээр 12 мянган түхэриг хүрэтэр үгэхэ;

в) байрын индивидуальна барилгадань МТС-үүдэй хүдэлмэришэдтэ туһаламжа үзүүлхын тулада хоёр квартиратай ба нэгэ квартиратай хабсаргагдамал гэрнүүдые үгэхэ хэрэг арадай ажахын түсэбүүд дотор хараалха;

г) 1954—1955 онуудай туршада полевой стануудта хамтын байрануудые, машинануудые хадаглалгын ба техническэ харууһалгын һарабшануудые бариха, полевой кухнинуудые болон саг үргэлжын нефтехранилищинуудые бариха гэжэ колхозуудта дурадхаха.

9. Тракторнуудай болон хүдөө ажахын машинануудай запасной частьнуудые үйлэдбэрилгые саашадань гэзгдүүлжэ болохогүй, энэ хадаа тракторнуудые ба хүдөө ажахын машинануудые саг соонь һайн шанартайгаар заһабарилха хэрэгтэ һаад ушаруулна. Запасной частьнуудые үйлэдбэрилгые үргэдхэхэ, мүн тэрэшэлэн хүдөө ажахые запасной частьнуудаар таһалгаряагүйгөөр бүримүһэн хангаха хэрэгтэ Машина бүтээлгын министерство, Транспортна ба хүндэ машина бүтээлгын министерство ёһотой анхарал хандуулнагүй.

Запасной частьнуудай дутагдалые усадхахын тулада, мүн эд хэрэглэгшэдтэ, худалдаа наймаанай конторонуудта үлээгдэхэ ёһотой хэрэгсэлнүүдые гүйсэд хангаха ябадалые хараадаа абалсан, баталагдаһан нормонуудай, детальнуудай бухы номенклатурын ёһоор хүдөө ажахые запасной частьнуудаар гүйсэд хангахын тулада тракторнуудай, хүдөө ажахын машинануудай запасной частьнуудые үргэнөөр үйлэдбэрилхэ, тэдэнэй шанарые һайжаруулха ба өөрынь үные химдаруулха гэжэ Машина бүтээлгын министерствые, Транспортна ба хүндэ машина бүтээлгын министерствые уялгалха.

1954—1955 онуудай туршада тракторна бригаданаудые техническээр хангахын тулада агрегадуудай болон тракторна ба хүдөө ажахын машинануудай узелнуудай андалдалгын фондые МТС бүхэндэ байгуулха, тракторнуудые, автомобильнуудые, двигательнүүдые капитальнаар заһабарилхын тулада заһабарилгын заводуудта ба капитальна заһабарилгын район хоорондохи мастерскойнуудта бии байгаа машинна паркын 10 процентын хэмжээтэйгээр агрегадуудай ба узелнуудай андалдалгын фонддо байгуулха шухала.

10. Хүдөө ажахын материально-техническэ базые саашадань бэхижүүлхэ зорилгоор МТС-үүдые, колхозуудые ба совхозуудые электрификацилха гэээшэ шухала удхашанартай. Хүдөө нютагуудта бии байгаа электростанцинуудай электроэнергиие эрхимээр хэрэглэһэнэй, МТС-үүд, колхозууд ба совхозуудые промышленна электросистемэнүүдтэ холбоһоной, мүн тэрэшэлэн хүдөөгэй шэнэ электростанцинуудые, һалхяар хүдэлгэгдэдэг түхеэрэлгэнүүдые бариһанай, станцинуудые ба сетьнүүдые бариха хэрэгтэ барилгын ба промышленностиин министерствонүүдые болон ведомствонүүдые хабаадуулһанай ашаар хүдөө ажахые электрификацилха хүдэлмэри үргэдхэгдэхэ зэргэтэй. МТС-үүдтэ, колхозуудта ба совхозуудта электроэнерги түбхын түрүүндэ үйлэдбэрилгын зорилгоор хэрэглэгдэхэ ёһотой.

11. Үндэр ургасын түлөө тэмсэлдэ түрүү колхозуудые МТС-үүдэй хүдэлмэриин түлөө натуро-түлэбэриие абалгын мүнөө байгаа системын урмашуулжа шададаггүй байһыень хараадаа абажа, 1954 онһоо эхилэн колхозуудта хэдэг тус тус хүдэлмэри бүридэнь МТС-үүдэй хүдэлмэриин түлөө натуральна түлэбэриин хэмжээе зоно бүхэндэ тогтоогдомол дифференцированнэ ёһоор ехэ ургасын түлөө урмашуулгын шагналай түлөөһэндэ орохо гэээшэ таарамжатай гэжэ тоолохо.

12. Машинанууд болон тракторнуудые һайнаар ашаглаха, тэдэнэй хойноһоо харууһалгые һайжаруулха, үйлэдбэриин улам ургажа байгаа техникэтэй хүдөө ажахыдахи ажалай эмхидхэлые зохилдуулха ба ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ зорилгоор машина, тракторнуудта ажаллажа байгаа хүдэлмэрилэгшэдые урмашуулхын тулада үе үе болоод лэ ажалай нормонуудые дахинаа хаража үзэжэ, машина, тракторнуудай бүтээсые ехэ болгохо асуудалнуудта онсо анхарал хандуулха гэжэ СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствые, СССР-эй Совхозуудай министерствые уялгалха.

13. Хүдөө ажахын шэнэ машинануудые үйлэдбэридэ түргэнөөр нэбтэрүүлхэ зорилгоор шэнэ машинануудта захил үгэхэ, тэдэниие туршажа үзэхэ талаар мүнөө байгаа ёһо гуримые дахинаа хаража үзэхэ гэжэ СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствые, СССР-эй Машина бүтээлгын министерствые уялгалха.

VI.

Хүдөө ажахые хүтэлбэрилгые һайжаруулха тухай

1. Хүдөө ажахын талаар шэнэнүүд, ехэ ба орёо бэрхэшээлтэй зорилгонуудые дүүргэлгэ СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствын, СССР-эй Совхозуудай министерствын, нютагуудтахи партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органуудай талаһаа колхозуудые, МТС ба совхозуудые хүтэлбэрилхэ ябадалые эрид һайжаруулхые эринэ гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Пленум тоолоно.

Эдэ зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын тулада хүдөөдэ политическэ ба эмхидхэлэй хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлхэ, коммунистнуудай, комсомолецуудай, бухы колхознигуудай, МТС ба совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй творческо үүсхэл эдэбхиие элсүүлхэ, социалистическэ хүдөө ажахын бухы хүсэ шадал ба арга нүхэсэлые ашаглаха, колхоз, МТС, совхоз бүхэндэ, район бүхэндэ ажал хэрэгэй байдалай түлөө манай кадрнуудай харюусалгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэй.

2. Колхозуудай томо, олон һалбаритай ажахынууд болоод байһан, мүн машинно-тракторна станцинуудай энэ үеын техникээр дүүрэн хангагдаад, хүдөө ажалда шиидхэхы хүсэн болоод байһан мүнөөнэй оршон байдалда ажахые шадамараар хүтэлбэрилжэ, хүдөө ажахын урда табигдаһан зорилгонуудай дүүргэлтые хангажа шадаха мэргэжэлтэй кадрнуудаар колхозууд болон МТС-үүдые улам саашадань бэхижүүлхэ зорилго шухалын шухала удхашанартай болобо гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Пленум тоолоно.

Машинно-тракторна ба тусхай станцинуудта директорнүүдээр, главна инженернүүдээр, заһабарилгын мастерскойнуудые даагшадаар хүдэлхын тулада промышленностьһаа, арадай ажахын бусад һалбаринуудһаа инженер-механигуудые шэлэн оложо, 1953 оной турша соо ябуулхые, тиихэдээ эдэ тушаалнуудта заабол дээдэ эрдэмтэй мэргэжэлтэдые МТС бүхэндэ байлгахые хараандаа абахыень союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нуудые крайкомууд ба обкомуудые уялгалха. Тусхай һургуулигүй аад, зүгөөр практика дээрэ өөрынгөө ажал хэрэгые һайнаар шудалһан, МТС-үүдээ шадамараар хүтэлбэрилдэг МТС-үүдэй директорнүүдые ээлжэ байһан тушаалдань орхихо, тиихэдээ өөһэдынгөө мэргэжэлые дээшэлүүлхэдэнь тэдээндэ туһалха зэргэтэй.

Мүнөө трактористнууд МТС-эй штадуудта оруулагдажа, лаб найдамтай, ехэ түлэбэри абаха болоһон туладань урдань механизаторнууд байһан олон хүнүүд машинно-тракторна станцинуудта хүдэлхээ дуратайгаар бусажа ерэхэ байһыень хараадаа абажа, партийна организацинууд болбол промышленна предприятинууд, барилганууд, бэшэ организацинууд руу МТС-үүдһээ ябашаһан трактористнуудай, механизаторнуудай ба бусад кадрнуудай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулжа, машинно-тракторна станцинуудтаа бусажа ошохыень уряалтайгаар тэдээндэ хандаха ёһотой.

МТС-тэ ажаллахын тула арадай ажахын бусад һалбаринуудһаа эльгээтдэхэ болоһон инженернүүд ба техник-механигуудые, тэрэшэлэн машинно-тракторна станцинуудтаа бусажа ошохые хүсэһэн урдань МТС-үүдтэ хүдэлжэ байһан трактористнуудые ба бусад механизаторнуудые предприятинуудһаа, эмхи зургаануудһаа, министерствонүүд болон ведомствонүүдһээ һаадгүйгөөр табиха ёһотой гэжэ тогтоохо.

3. МТС-үүдтэ ажаллахын тула 1954—1955 онуудай турша соо 6500 инженер-механигуудые, тэрэ тоодо, 1954 оной турша соо хүдөө ажахые механизацилгын институдуудые ба техническэ бусад дээдэ һургуулинуудые дүүргэжэ гараха залуу мэргэжэлтэдһээ 2500 инженернүүдые СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерство руу эльгээхыень СССР-эй Культурын министерствые уялгалха.

4. Хэдэн колхозуудые хүдөө ажахын нэгэ мэргэжэлтын хангадаг, колхозуудые агрономическа ба зоотехническэ талаар хангалгын мүнөө байгша иимэ ёһо гурим хүдөө ажахын урда байгаа тон ехэ зорилгонуудтай тааралданагүй гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Пленум тэмдэглэнэ. Иимэ оршон байдалда агрономууд, зоотехнигүүд ба хүдөө ажахын бусад мэргэжэлтэд олон ушарнуудта колхозно үйлэдбэриин эмхидхэгшэд боложо шаданагүй, тэдэнэр колхозуудта агрономическа ба зоотехническэ хэмжээ-ябуулгануудые, наукын туйлалтануудые ба түрүү дүй дүршэлые бэелүүлхэ сэхэ хүдэлмэриһөө таһарһан байдаг.

Колхозуудта агрономическа ба зоотехническэ туһаламжа һайжаруулха зорилгоор участково агрономуудай ба зоотехнигүүдэй орондо, машинно-тракторна станцинуудай штадта ороһон хүдөө ажахын нэгэ—хоёр мэргэжэлтэд колхоз бүхэндэ саг үргэлжэ хүдэлжэ байхын тулада колхозуудта хододоо ажаллажа байдаг агрономууд ба зоотехнигүүдые МТС-үүдтэ барижа байха. Зарим, үлэмжэ томо колхозуудта ажаллахын тулада бригада ба фермэ бүхэндэ нэгэ-нэгэ мэргэжэлтэдые МТС-эй штадта барижа байхада болохо.

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта)

СССР-эй ХҮДӨӨ АЖАХЫЕ СААШАДАНЬ ХҮГЖӨӨХЭ ХЭМЖЭЭНҮҮД ТУХАЙ

1953 оной сентябриин 7-до нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ элидхэлээр абтаһан КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоол

(Түгэсхэл)

Хүдөө ажахын министерствонүүдэй ба тэдээнэй нютагуудтахи органуудай шэнэдхэн эмхидхэгдэһэнэй эсэстэ, машинно-тракторна станцинуудта участково агрономуудай сетиин, мүн хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй районно управленинүүдтэ участково зоотехнигүүдэй ба агрономуудай сетиин бии болгогдоһоной, бусад эмхи зургаанууд ба организацинуудта ажаллагша мэргэжэлтэдэй тоогой хороогдоһоной эсэстэ сүлөөлэгдэһэн дээдэ ба дунда һургуулитай агрономууд ба зоотехнигүүдһээ, тэрэшэлэн хүдөө ажахын дээдэ һургуулинуудые ба техникумүүдые дүүргэһэн залуу мэргэжэлтэдһээ 100 мянган агрономуудые ба зоотехнигүүдые колхозуудта ажаллахынь тулада 1954 оной хабар болотор МТС-үүдтэ эльгээхыень СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствые, республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдые, крайисполкомуудые ба облисполкомуудые уялгалха.

5. Колхозуудай хүтэлбэрилхы кадрнуудые шэлэн олохо ба хүмүүжүүлхэ хэрэг сэгнэхэгүй ябадалые усадхахыень, хүдөө ажахын дээдэ ба дунда һургуулитай, политическэ ба ажалайнгаа талаар шалгагдамал мэргэжэлтэдые, тэрэшэлэн бусад мэргэжэлтэдые, хүтэлбэрилхы ба эмхидхэлэй хүдэлмэриин ехэ дүй дүршэлтэй болоһон, колхозой томо ажахые хүтэлбэрилхэ ябадал хангажа шадаха болоһон, хүдөө ажалые һайн мэдэдэг практигуудые шэлэн оложо дэбжүүлхэ зэргээр колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй составые бэхижүүлхэ ябадал хангахыень областьнуудай, хизаар ба республикануудай партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органуудые уялгалха.

6. Мүнөө үедэ хүдөө ажахын органуудай зүгһөө МТС болон колхозуудые хүтэлбэрилхэ талаар бии болоһон практика хүдөө ажахыдахи ехэ болоһон хубилалтануудта тэндэ болоһон хубилалтануудта таарамжагүй гэжэ тэмдэглэхэ. СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерство, тэрээнэй нютагуудтахи органууд олон ушарнуудта колхозууд ба МТС-үүдһээ таһарангяар хүдэлмэрилдэг, хүдөө ажахын хүгжэлтын олон асуудалнуудые шиидхэхэдээ ёһо тэдыгээр хандаха ябадал гаргадаг, шухалын шухала хэдэ хэдэн һалбаринуудай нобшоон гээгдэһэн шалтагаануудые шэнжэлжэ үзэдэггүй, гээгдэнги районуудта ба колхозуудта шухала туһаламжа саг соонь үзүүлдэггүй.

Хүдөө ажахын органуудай аппарадта хүдэлжэ байдаг мэргэжэлтэдые али болохо олоорнь сүлөөлжэ, тэдэнэй ашаар хүдөө ажахые хүтэлбэрилхэ ябадал һайжаруулхын, колхозууд ба МТС-үүдые кадрнуудаар бэхижүүлхын тулада СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствын, нютагуудтахи хүдөө ажахын органуудай хүдэлмэриие шэнэдхэн табиха шухала гэжэ тоолохо. Энэ зорилгоор:

а) аппарадһаа сүлөөлэгдэһэн мэргэжэлтэдые МТС-үүд ба колхозуудта эльгээхын, хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүтэлбэрилхэ талаар хүдөө ажахын органуудай оперативна ба эмхидхэлэй ажал-ябуулгые һайжаруулха ябадал хангахын тулада СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствын захиргаанай аппарадые, тэрээнэй нютагуудтахи органуудай штадуудые горьтойгоор хорооxo;

б) СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствын хүдэлмэриие иимэнүүд асуудалнууд дээрэ согсолхо: хүдөө ажахын гол һалбаринуудай хүгжэлтые түсэблэлгэ ба хүдөө ажахыгаар гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын хойноһоо хиналта; хүдөө ажахын пропаганда һайжаруулга ба хүдөө ажахын талаар научна эмхи зургаануудые хүтэлбэрилхэ ябадалые һайжаруулга, тэрэшэлэн наука ба түрүү дүй дүршэлые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгэ; машинно-тракторна станцинуудые ба хүдөө ажахын үйлэдбэриин механизациие дам саашадань хүгжөөхэ ажалые хүтэлбэрилгэ; хүдөө ажахые материально-техническэ талаар ба мүнгөөр хангалга; хүдөө ажахын продуктнуудай бэлэдхэлые хүтэлбэрилгэ; кадрнуудые шэлэн олохо, хубаарилан табиха ба бэлдэхэ, хүдөө ажахын артелиин Уставай дүүргэлтэ боложо байхые хинаха ябадал;

в) Российска Федераци дотор хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудые хүтэлбэрилгын түлөө РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй, РСФСР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствын харюусалгагүй болошоһон буруу, таарахагүй байдалые усадхахын тулада РСФСР-эй территори дээрэ байгаа колхозууд ба машинно-тракторна станцинуудые, хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудые хүтэлбэрилхэ хэрэгые РСФСР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерстводэ даалгаха.

7. Хүдөө ажахын пропаганда, наукын туйлалтануудые ба түрүү дүй дүршэлые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгэ СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствын, нютагуудтахи партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органуудай зүгһөө хүдөө ажахын хүтэлбэрилгын таһаршагүй шухала хубинь болгогдоогүй гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Пленум тэмдэглэнэ. Түрүү колхозуудай, МТС-үүдэй, совхозуудай ба хүдөө ажахын новаторнуудай хүдэлмэриин шэнэ арга методүүд үйлэдбэридэ тон удаанаар, эрид шууд бэшээр нэбтэрүүлэгдэнэ, хүдөө ажахын культурануудай ургасые, малажалай ашаг шэмые дээшэлүүлхын, машинно-тракторна паркын бүтээсэ ехэ болгохын тулада муутаар хэрэглэгдэнэ.

СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствые, СССР-эй Совхозуудай министерствые, союзна республикануудай компартинуудай ЦК, КПСС-эй крайкомууд ба обкомуудые, республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдые, крайисполкомуудые ба облисполкомуудые иигэжэ уялгалха:

а) хүдөө ажахын пропагандые, наукын туйлалтануудые ба түрүү дүй дүршэлые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хэрэг сэгнэдэггүй ябадалые болюулха, түрүү дүй дүршэлые үргэнөөр нэбтэрүүлгые хүдөө ажахые хүтэлбэрилхэ хэрэгэй таһаршагүй хубинь болгохо ябадал хангаха;

б) гурбан жэлэй агротехническэ курсануудай хүдэлмэриие ёһотойгоор һайжаруулха, колхозниигуудые ба совхозуудай хүдэлмэришэдые һургаха ябадалда ёһо тэдыгээр хандалгые үгы болгохо, колхозууд ба совхозуудай үйлэдбэриин ажал-ябуулгые һайжаруулха ябадал хангахын тулада хүдэлмэриин түрүү аргануудые хэрэглэхэ, практическа дүй дүршэлдэ курсануудта һуратшадые һургаха;

в) томо ажахые эрхилхэ талаар шэнэ, прогрессивнэ агротехническэ ба зоотехническэ арга методуудые шудалхын тулада хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй, тракторна ба полеводческо бригадануудай бригадирнуудай, тарянажал ба малажалай хүдэлмэрилэгшэдэй семинарнуудые саг үргэлжэ үнгэргэжэ байха.

8. Хүдөө ажахын наукын туйлалтанууд ба түрүү практикын асуудалнуудаар олониитын уншаха литература, хүдөө ажахын һургуулинууд ба курсануудта үзэхэ номууд ба харуулан ойлгуулха зүйлнүүдые гаргаха хэрэг һайжаруулхыень, тэрэшэлэн түрүү колхозуудай, совхозууд ба МТС-үүдэй, хүдөө ажахын новаторнуудай туйлалтанууд тухай олон үнгын шэрэтэй, тусхай листовконуудые хэблэхэ хэрэг эмхидхэхыень СССР-эй Культурын министерствые, СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствые, СССР-эй Совхозуудай министерствые, нютагуудтахи партийна ба советскэ органуудые уялгалха.

9. Хүдөө ажахы тушаа лекционно пропагандые колхозуудта, совхозууд ба МТС-үүдтэ һайжаруулхыень, эрдэмтэдые, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд ба түрүүшүүлые энэ хүдэлмэридэ хабаадуулхыень СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствые, СССР-эй Совхозуудай министерствые, Политическэ ба научна эрдэм ухаа дэлгэрүүлхэ бүхэсоюзна обществые уялгалха:

10. СССР-эй Культурын министерствые иигэжэ уялгалха:

а) СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствын, СССР-эй Совхозуудай министерствын түсэбүүдэй ба захилнуудай ёһоор хүдөө ажахы тухай шанар һайнтай, гол түлэб үнгэтэ, һуралсалай ба научно-популярна кинофильмнүүдые шухала хэрэгтэй болохо зэргээрнь гаргаха ябадал эмхидхэхэ; һуралсалай ба научно-популярна кинофильмнүүдые сэхэ колхозуудта, МТС ба совхозуудта олон зондо харуулха ябадал эмхидхэхын тулада шухала хэмжээнүүдые абаха;

б) хүдөө ажахыда наукын туйлалтануудые ба түрүү дүй дүршэлые радиогоор пропагандалха хэрэгые нилээд һайжаруулха.

11. колхозуудта ба совхозуудта, МТС ба агрозоотехническэ һуралсалай кружогуудта бэшэжэ абтаһан лекцинүүд ба хөөрэлдөөнүүдые дамжуулхын тулада магнитофонуудые үргэнөөр хэрэглэжэ, хүдөө ажахын түрүүшүүлэй, эрдэмтэд ба мэргэжэлтэдэй хэлэһэн үгые плёнко дээрэ бэшэжэ абалга эмхидхэхыень СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствые, СССР-эй Совхозуудай министерствые, СССР-эй Культурын министерствые уялгалха.

12. Социалистическэ хүдөө ажахын туйлалтануудые үргэнөөр пропагандалхын тулада хүдөө ажахын саг үргэлжэ хүдэлжэ байха бүхэсоюзна выставкэ 1954 ондо Москвада нээхэ; хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ хабаадалсаха эрхэ олохын түлөө мүрысөөе эрэгтэй, эмэгтэй колхознигуудай, хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй, колхозуудай, МТС ба совхозуудай, районуудай, областьнуудай, туршалгын станцинуудай ба научно-шэнжэлэлгын институтуудай бүхы хүдэлмэришэдэй дунда дэлгэрүүлхэ. Тэрэшэлэн районуудта, областьнуудта, хизаар ба республикануудта хүдөө ажахын выставкэ жэл бүри үнгэргэжэ байха.

13. Мэдээжэ туйлалтануудые туйлаһан болобошье, хүдөө ажахын наука колхозно ба совхозно үйлэдбэриин эрилтэнүүдһээ үшөөл гээгдэжэ ябана гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Пленум тэмдэглэнэ. Научно-шэнжэлэлгын олон институтууд ба туршалгын станцинууд практикаһаа таһарангяар ажалаа ябуулна, лабораторинууд ба туршалгын полинуудай уйтан рамканууд дотор өөһэдыгөө хаана, шэнэ нээлтэнүүд ба дурадхалнуудаар наука болон практикые баяжуулнагүй, газартаряалангай ба малажалай культурые дээшэлүүлхэдэ колхозуудта, МТС ба совхозуудта багаар туһална.

Научно-шэнжэлэлгын эмхи зургаануудай хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые усадхахыень, колхозно ба совхозно үйлэдбэриин эрилтэнүүдһээ наукын гээгдэжэ ябадагые болюулхые, хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудые дам саашадань хүгжөөн дэбжээхэдэ колхозуудта, МТС ба совхозуудта практическа туһаламжа үзүүлгэдэ научна эмхи зургаануудай үүргые дээшэлүүлхыень СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствые, областьнуудай, хизаар ба республикануудай партийна, советскэ органуудые уялгалха; ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгые ехэ болгохын, шэнэ эрдэм һургаал ба методүүдээр хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй кадрнуудые хүдөө ажахын наукын зэбсэглэжэ байхын тулада, хүдөө ажахын наукые дам саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ эрдэмтэдэй хүсэ шадалые зорюулха.

14. Хүдөө ажахын артелиин Уставай нарин нигтаар сахигдажа байхын хойноһоо саг үргэлжын хиналта бэелүүлжэ байхыень, ниитын газар ба колхозно зөөриие үрихэ баримтануудые гаргуулхагүйень, колхозуудта ажал хэрэгые эзэн бусаар эрхилдэг ябадал үгы хэхэ хэмжээнүүдые абахыень, ажалай эмхидхэл һайжаруулха ба ажалай журам дээшэлүүлхэ ябадал туйлахыень, ниитын үйлэдбэридэ бүхы колхознигуудай эдэбхитэй хабаадалга хангахыень СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствые, нютагуудтахи партийна ба советскэ органуудые уялгалха:

15. Мүнгэн ба натуральна олзо доход ехээр абадаг болоһон, гүрэнэйнгөө урдахи уялгые амжалтатайгаар дүүргэдэг, колхознигуудай ажалта үдэртэ продуктнууд ба мүнгэ жэл бүридэ ехээр хубаан үгэдэг болоһон, экономическа талаараа бэхижэһэн нилээд олон колхозууд ороной бүхы районуудта мүнөө үедэ бии юм. Хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар парти ба правительствын зохёоһон ехэнүүд хэмжээнүүдые бэелүүлгэ колхозуудай мүнгэн доходуудые дам саашадань нилээд ехэ болгохо ябадал хангаха байна. Иимэ оршон байдалда колхозууд болбол өөһэдынгөө ниитын ажахын ургаһанай зэргээр, колхозно ажалда хүдэлмэрилхэ ба ниитын ажал байдалда улам эдэбхитэйгээр хабаадаха эрхим условинуудые колхознигуудта хангахын тулада олзо доходынгоо зарим хубииень үхибүүдэй садууд, яслинууд ба найралалгын гэрнүүдые барилгада гаргашалха дүүрэн арга боломжотой болобо. Экономическа талаараа бэхижэһэн колхозууд клубууд ба культурно-гэгээрэлэй бусад эмхи зургаануудые барихын тулада мүнгэн зөөри табиха арга боломжотой ба табиха ёһотойшье байнад.

Гэр байраа, гэр шадархи барилгануудаа заһабарилха ба шэнээр барихадань, бууса шадараа жэмэстэ модонуудай эшэ һуулгахадань, түлеэ залһа асархадань, мүн колхознигуудай бусадшье хэрэгсэлнүүдые хангахада колхознигуудтаа туһаламжа үзүүлхыень колхозуудта һайшаан дурадхаха.

VII.

Хүдөөдэ ябуулагдадаг партийно-политическэ хүдэлмэри тухай

Хүдөө ажахын саашанхи дэбжэлтэ зүндөө болохо юм гэжэ һанабал алдуутай байха байна. Хүдөө ажахые дэбжүүлхын тулада байгуулагдажа байгаа материальна условинууд ба арга боломжонууд өөһэдөө, партийна организацинуудай ажал-ябуулгые һайжаруулгагүйгөөр, хэрэгтэй аша үрэ үгэжэ шадахагүй. Эдэ арга боломжонууд ба условинуудые ашаглахын тулада партийна организацинууд үргэн ниитэ колхознигуудые, МТС-үүд болон совхозуудай хүдэлмэришэдые толгойлжо, хүдөө ажахын хүсэтэ дэбжэлтын түлөө тэмсэлдэ тэдэниие ударидаха ёһотой.

Тиин хүдөө ажахые саашань хүгжөөхэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэлгэ хадаа үргэн ниитын дунда партийна организацинуудай ябуулдаг эмхидхэлэй ба политическэ хүдэлмэриие бүхы хэмжээгээр шангадхаха гэжэ эринэ.

Хүдөөдэхи партийна организацинуудай ажал-ябуулгада ехэхэн дутагдалнууд бии гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Пленум тэмдэглэнэ. Олон колхозуудта ниитэ-политическэ хүдэлмэри доодо хэмжээндэ ябуулагдана, ажалшадые политическээр хүмүүжүүлгэдэ зохихо анхарал хандуулагданагүй. Олон колхозууд, МТС-үүд болон совхозуудта культурно-ажаһуудалай талаар хангалга муугаар табигданхай.

Районно партийна ба советскэ органуудай хүдэлмэриин удха ба арга метод олон ушарта колхозууд, МТС-үүд болон совхозуудые хүтэлбэрилгэ һайжаруулха эрилтэнүүдые ханганагүй. Нютагуудтахи партийна ба советскэ органуудта олон тооной хүдэлмэрилэгшэдэй байбашье, колхозууд болон МТС-үүдтэхи ажал хэрэгэй түлөө районно хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдтэ зохихо харюусалга тогтоогдоогүй. Колхозууд, МТС-үүд болон совхозуудые хүтэлбэрилгэ хадаа хүдөө ажахын кампанинуудые үнгэргэлгын үедэ түлөөлэгшэдые, олон ушарта хүдөө ажахые мэдэхэгүй хүнүүдые нютагуудта эльгээлгээр гол түлэб бэелүүлэгдэдэг байна, энэнь даалгагдаһан хэрэгэй түлөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй харюусалгые доошолуулна.

Партиин райкомууд колхозууд, МТС-үүд болон совхозуудай партийна организацинуудай хүдэлмэридэ анхаралаа багаар хандуулна, олон ушарнуудта тэдэниие зүндэнь орхижорхино, хүдөө ажахые хүтэлбэрилхэдөө тэдэнэртэ түшэглэнэгүй, энээнһээ боложо, олон партийна организацинууд колхозууд, совхозууд болон МТС-үүдтэхи ажал хэрэгтэ зохихо нүлөө үзүүлнэгүй, колхозно эдэбхитэдые ба МТС-үүд болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдые муугаар эмхидхэнэ.

Нютагуудтахи партийна органууд деревнидэ ехэ хүсэн болоһон комсомолые тооногүй, хүдөө ажахын дэбжэлтын түлөө тэмсэлдэ хүсэд ашагланагүй. Комсомольско организацинууд болон хүдөөгэй залуушуул газар эдлүүриин ба ниитын малажалай культурые дээшэлүүлхэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ һулаар хабаадуулагдана.

Хүдөө ажахые хүтэлбэрилгэдэхи дутагдалнууд ба алдуунууд олон ушарнуудта юугээр тайлбарилагданаб гэхэдэ, олон обкомууд, крайкомууд ба союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нууд районуудые хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилнэ, нютагуудтахи хэрэг байдалые муугаар мэдэнэ, гээгдэһэн районууд болон колхозуудта ёһотой туһаламжа үзүүлнэгүй, машинно-тракторна станцинуудые хүтэлбэрилгэһөө зайсажа, МТС-үүдэй ажал-ябуулгын түлөө бүхы харюусалгые бултыень районно организацинуудта дам даалгажархиһан байна гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Пленум тоолоно.

Хүдөөдэ ябуулагдадаг партийно-эмхидхэлэй ба партийно-политическэ хүдэлмэриие һайжаруулха зорилгоор КПСС-эй ЦК-гэй Пленум иигэжэ тогтооно:

1. Деревнидэ ябуулагдадаг ниитэ-политическэ хүдэлмэриин хүтэлбэрилгые нилээд ехээр шангадхаха, энэ тогтоолые бүхы колхознигуудта, МТС-үүд болон совхозуудай хүдэлмэришэдтэ тайлбарилан ойлгуулха гэжэ обкомууд, крайкомууд ба союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нуудые уялгалха. Социалистическэ хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудые саашадань хүгжөөхэ, колхозуудай ниитын ажахые бэхижүүлхэ ба бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ, валовой ба товарна продукциие ехэдхэхэ, хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэлгын гүрэнэй түсэбүүдые саг соонь дүүргэхэ, колхозуудай мүнгэн ба натуральна доходуудые дээшэлүүлхэ, колхознигуудай материальна ажана байдалые һайжаруулха зорилгонуудые шиидхэхын түлөө социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ. Партийна организацинууд өөһэдынгөө бүхы хүдэлмэридэ колхозууд, МТС-үүд болон совхозуудай түрүү хүнүүдтэ, газар эдлүүриин ба малажалай мастернуудта түшэглэхэ ёһотой, тэдэ хүнүүдэй ба мастернуудай зэргэнүүд ургажа байха, үдэрһөө үдэртэ олошоржо байха байна.

Социалистическэ мүрысөөнэй ябасые, колхозно байгуулалтын түрүү дүй дүршэлые ба хүдөө ажахые хүтэлбэрилхэ талаар партийна болон советскэ органуудай хүдэлмэриин практикые үргэнөөр харуулжа байха гэжэ центральна болон нютагуудтахи газетэнүүдые уялгалха.

2. Хүдөө ажахые хүтэлбэрилгын методүүдые хубилгаха, колхозууд, МТС-үүд болон совхозуудые хүтэлбэрилгэдэ халирхайгаар, албан хойрогоор хандадаг ябадалые үгы хэхэ, колхозуудые хүтэлбэрилгэдэ захиралта гаргадаг ябадалые усадхаха, районууд болон колхозуудтай холбоо барисаагаа шангадхаха, район бүхэндэхи хэрэг байдалые һайнаар мэдэхэ гэжэ обкомууд, крайкомууд ба союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нуудые уялгалха.

Парти ба Правительствын шиидхэбэринүүдые бэелүүлгын түлөө, районуудтахи хүдөө ажахын байдалай түлөө райисполкомуудай харюусалгые эрид дээшэлүүлхэ, хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ колхозууд, совхозууд ба МТС-үүдэй туйлай ехэ ба улам ургажа байгаа үүргые хараадаа абан, райисполкомуудай зүгһөө тэдээнэй, илангаяа МТС-үүдэй ажал-ябуулгые бүри тодорхойгоор хүтэлбэрилхэ шухала гэжэ тоолохо.

Партиин хүдөөгэй райкомуудые ба райисполкомуудые дүй дүршэлтэй, хүдөө ажахые һайнаар мэдэдэг, колхозууд, МТС-үүд болон совхозуудые зүбөөр, ушар байдалые мэдэжэ хүтэлбэрилхэ шадабаритай кадрнуудаар бэхижүүлхэ тушаа хэмжээнүүдые абаха. Областной, хизаарнуудай ба республиканска организацинуудһаа эрхим хүдэлмэрилэгшэдые шэлэн абажа, районуудай партийна ба советскэ хүтэлбэрилгые бэхижүүлхын тулада эльгээхэ.

3. Партиин хүдөөгэй райкомуудай мүнөө байгаа структура МТС-үүд болон колхозуудые хүтэлбэрилгые һайжаруулха эрилтэнүүдые ханганагүй гэжэ мэдэрээд, колхозууд болон МТС-үүдые хүтэлбэрилгэдэхи эзэн буса ба харюусалгагүй ябадалые зайсуулхын тулада районно партийна аппарадай хүдэлмэриие мүнөө үедэ шэнэдхэн табиха шухала гэжэ тоолохо, МТС бүхэндэ хабаатай бүлэг хүдэлмэрилэгшэдые партиин райкомой секретарь түрүүтэйгээр райкомдо байлгаха, тус хүдэлмэрилэгшэд хадаа МТС-тэ болон тэрээнэй харьяата колхозуудта партийно-политическэ хүдэлмэри ябуулха ёһотой. Эдэ бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй ажал-ябуулгые бүхы дээрэнь райкомой нэгэдэхи секретарь хүтэлбэрилхэ. МТС-үүдтэ директорые политическэ талаар орлогшын тушаалые байлгаһанай хэрэгтэй бэшэ гэжэ тоолохо.

4. Колхозууд, МТС-үүд ба совхозуудай партийна организацинуудые бэхижүүлгэ, хүдөө ажахые саашадань дэбжүүлгэдэ тэдээнэй үүргые шангадхалга хадаа союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нуудай, партиин крайкомууд, обкомууд болон райкомуудай шухалын шухала зорилгонуудай нэгэниинь мүн гэжэ тоолохо. Коммунистнууд болон комсомолецуудые үйлэдбэриин шиидхэхы участогуудта зүбөөр хубаарилан табиха ябадал хангаха; бэлэдхэлтэй ба дүй дүршэлтэй партийна хүдэлмэрилэгшэд сооһоо абажа, колхозууд, МТС-үүд болон совхозуудай партийна организацинуудай секретарьнуудай составые бэхижүүлхэ.

5. Хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхын түлөө тэмсэлдэ комсомольско организацинуудай үүргые дээшэлүүлхэ, социалистическэ мүрысөөндэ хүдөөгэй залуушуулые хабаадуулха ябадал хангаха; залуушуулай үүсхэлые ба үнэтэ эхилэлгэнүүдые бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ, дэмжэхэ гэжэ обкомууд, крайкомууд, союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нууд болон ВЛКСМ-эй ЦК-е уялгалха. Комсомольско организацинууд болбол социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлгын, ажалай түрүү методүүдые, хүдөө ажахын наукын ба практикын тон шэнэ туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгын үүсхэлшэд байха, колхозууд, МТС-үүд ба совхозуудай хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые усадхалгатай холбоотой асуудалнуудые партийна организацинуудай үмэнэ табилгада ехэ үүсхэл гаргаха ёһотой.

6. Колхозно ба совхозно үйлэдбэридэ эхэнэрнүүдэй туйлай ехэ үүргэ дүүргэдэгые тэмдэглэн, колхозницануудай, МТС-үүд болон совхозуудай эмэгтэй хүдэлмэришэдэй дунда ниитэ-политическэ ба культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриие шангадхаха, колхозно үйлэдбэридэ, ургаса дээшэлүүлгын ба малажал дэбжүүлгын түлөө эдэбхитэй тэмсэлдэ эхэнэрнүүдые олоорнь хабаадуулха гэжэ райкомуудые, обкомуудые, крайкомуудые, союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нуудые уялгалха.

7. Партийна организацинууд болбол социалистическэ хүдөө ажахын хүгжэлгэтэй дашарамдан колхознигуудай, МТС-үүд болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй культурна эрилтэнүүд ургана, энэ хадаа хүдөөгэй хүн зониие культурно-ажаһуудалай талаар хангалга тушаа анхарал оролдолгоёо шангадхахые эринэ гэжэ хараадаа абаха ёһотой. Деревнидэхи культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлхэ, клубууд болон библиотекэнүүдэй ажал-ябуулгые эдэбхитэй болгохо, кинофильмнүүдые хододоо харуулжа байха, хүдөө тосхонуудые радиофикацилгые шангадхаха, радиодамжуулгын шанарые һайжаруулха хэрэгтэй. Партийна организацинууд хүдөөдэхи эмнэлгын ба үхибүүдэй эмхи зургаануудай хүдэлмэриие, мүн худалдаа наймаанай-кооперативна организацинуудай ажал-ябуулгые һуларшагүй хиналтадаа абаха, арадай хэрэглэлэй бүхы шухала эд бараагаар таһалгаряагүй худалдаа наймаа хангаха ёһотой.

КПСС-эй ЦК-гэй Пленум болбол колхозно деревниин ажалшадай ажабайдалай материально-культурна хэмжээе дээшэлүүлгэ тухай саг үргэлжын анхарал оролдолго хадаа бүхы партийна ба советскэ организацинуудай шухалын шухала уялга мүн гэжэ тоолоно.

***

Советскэ орон коммунизмда ошоһон замаар урагшаа этигэлтэйгээр дабшажа ябана. Арадай ажахыдахи хүтэлхы хүсэн болоһон социалистическэ индустриин хүсэн түгэс ургалтын база дээрэ манай орон дотор хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг дэлбэгээр байгуулха зорилгонуудые бодотоор бэелүүлгэ хадаа коммунистическэ байгуулалтын программын шухалын шухала составной хубин мүн. Мүнөөнэй условинуудта энэ зорилго хадаа тон шухала, бүгэдэарадай зорилго болон бидэнэрэй урда табигдаад байна. Энэ зорилгые амжалтатайгаар шиидхэлгэ хадаа хүдэлмэришэн ангиин ба колхозно таряашадай союзые саашадань бэхижүүлгэдэ мүн тэрэшэлэн туһалха байна.

СССР-эй хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ зорилгонуудые дүүргэхын түлөө өөһэдынгөө хүсые хандуулхыень, зохёон байгуулхы үүсхэлээ дэлгэрүүлхыень бүхы колхознигуудые, МТС-үүд болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдые КПСС-эй ЦК-гэй Пленум уряална.

Коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр хүдэлмэришэн анги, колхозно таряашад, манай интеллигенци, бүхы советскэ хүнүүд энэ зорилгые тон богони болзор соо шиидхэхэ гэжэ батаар этигэжэ байһанаа КПСС-эй ЦК-гэй Пленум мэдүүлнэ.

Республикын аймагуудта таряа хуряалгын, намарай пар хахалалгын, силосно культурануудые хуряалгын ябаса тухай

1953 оной сентябриин 10-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	Ороohото культурануудые хуряалга	Тэрэ тоодо комбайнаар	Намарай пар хахалга	Силосно культурануудые хуряалга
Баргажанай	80.3	92,3	37,4	51,0
Тарбагатайн	70.7	70.6	39,9	86,7
Иволгын	67,6	74,5	27,8	74,8
Яруунын	66.1	79,0	16,1	58,8
Заиграйн	65,7	75,5	10,2	70,4
Прибайкальска	65,3	84,6	8,8	95,0
Б.-Кударын	64,1	62,4	19,2	101,4
Хэжэнгын	63,2	75,7	7,9	57,1
Хориин	62,9	66,4	11,7	102,3
Кабанскын	61,6	51,6	12,7	95,6
Мухаршэбэрэй	56,9	61,9	16,2	89,2
Кударын	52,9	56,4	16,6	99,0
Курумканай	49,3	58,0	18,5	62,5
Баунтын	48,4	—	—	—
Бичурын	47,2	50,4	20,9	84,0
Түнхэнэй	44,2	41,8	11,1	65,6
Сэлэнгын	44,1	49,4	10,0	80,5
Кяхтын	38,4	46,7	15,4	100,0
Ториин	32,8	30,3	4,7	64,8
Закаменай	32,5	31,1	7,4	73,9
Зэдын	27,8	32,2	8,9	—

Республикын аймагуудта үбһэ хуряалгын ябаса тухай

1953 оной сентябриин 10-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	Үбһэ һурилэлгэ	Үбһэ сабшалга	Силос даралга
Закаменай	82,6	102,1	58,2
Кабанскын	78,0	92,6	52,0
Прибайкальска	75,7	89,0	54,2
Баргажанай	71,3	83,2	37,7
Байкало-Кударын	70,1	100,0	40,4
Кударын	60,1	92,7	88,5
Хойто-Байгалай	67,4	84,0	26,7
Тарбагатайн	66,4	95,9	36,0
Баунтын	64,2	78,8	20,9
Мухаршэбэрэй	60,7	92,9	51,5
Түнхэнэй	58,5	87,9	71,8
Кяхтын	56,5	100,4	71,4
Ахын	56,4	76,8	39,8
Курумканай	55,2	96,0	48,8
Бичурын	54,1	87,8	37,4
Заиграйн	52,1	98,9	31,1
Ториин	47,2	96,5	69,6
Сэлэнгын	42,7	87,3	21,1
Иволгын	42,5	84,4	55,0
Зэдын	40,7	81,1	71,2
Хориин	39,1	88,0	33,1
Яруунын	38,1	87,1	27,8
Хэжэнгын	32,5	95,2	50,5

Гүнзэгы таһалдалда оронхой

БИЧУРА. **(Манай корреспондентһээ телефоноор абтаба).** Бичурын аймагай колхозуудта энэ жэлэй ургаса хуряалгын ба гүрэндэ таряа тушаалгын хүдэлмэриин ябасые БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет һаяхан хаража үзэхэ зуураа, тэрэнэй хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байһые онсолон тэмдэглээ һэн. Тиигээд ургаса хуряалга болон гүрэндэ таряа тушаалгада гараһан дутагдалнуудые усадхаха гэһэн шанга эрилтэ Бичурын аймгүйсэдкомдо, тэрэнэй түрүүлэгшэ нүхэр Федотовто хэгдэһэн байгаа. Тэрэ гэһэнһээ хойшо арбаад хоног үнгэрбэ. Теэд аймаг дотор таряа хуряалгын ба гүрэндэ тушаалгын хүдэлмэринүүдтэ мүнөө болотор ямаршье хубилалта болоогүй байһаар. Аймагай колхозууд мүнөө ургасынгаа оройдоо 48 процентые хуряагаад байна. Гүрэндэ таряа тушаалта хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Гүрэн түрын удхашанартай энэ шухала хүдэлмэри яахадаа удаа руулагдажа байнаб гэхэдэ, олонхи колхозуудай тогууд дээрэ таряа сэбэрлэлгын, хатаалгын хүдэлмэри муугаар эмхидхэгдэһэн дээрэһээ хэдэн мянган центнер таряан сугларшоод, сэбэрлэгдэнэгүй.

Илангаяа «Коммунизм», Молотовой нэрэмжэтэ, Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозуудта иимэ байна.

Ургаса хуряалгын ба гүрэндэ таряа тушаалгын хүдэлмэри «Коммунизм» колхоздо тиимэ гэшэгүй муугаар ябуулагдана. Энэ жэлдэ тус колхоз хамта 2528 гектар ороohото культурануудые хуряаха ёһотой байгаад, мүнөө оройдоо 366 гектар хуряагаа. Гүрэндэ нёдондоной хур таряан бага зэргэ тушаагдаад, шэнэ ургасын килограммшье таряан тушаагдаагүй байһаар. Гэбэшье, тус колхозой тогууд дээрэ 1200 центнер сохигдоһон таряан сугларaад, сэбэрлэгдэнгүй, хатаагдангүй хэбтэнэ. Шэнэ ургасын таряан яахадаа сэбэрлэгдэнэгүйб, хатаагданагүйб гэхэдэ, эндэ таряанай тогууд дээрэ хүдэлмэри тон муугаар эмхидхэгдэнхэй. Эндэ таряа хатаадаг «ВИСХОМ» гэжэ хүсэтэ машина, таряа сэбэрлэдэг нэгэ зернопульт хүдэлгэгдэнгүй хэбтэнэ. Колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Гармаев «хүдэлмэришэд хүртэнэгүй» гэһэн дэмы шалтагаан барина.

Энэ колхозой полинууд дээрэ Бага-Куналейн МТС-эй 7 комбайн хүдэлмэрилхэ ёһотой аад, мүнөө оройдоо 4-ниинь, тэрэ саанаа бүтээсэ багатайгаар хүдэлмэрилнэ. Комбайнер, агрегадта ябуулагдаха хүнүүд үгы гэгдээд, нэгэ комбайн миин байна. Нэгэ комбайн МТС-эйнгээ усадьбаһаа гараад үшөө хүрэжэ ерээдүй харгыдаа ябаһаар. Гурбадахинь МТС-эйнгээ хашаа соо нёдондоной нгоо һуури дээрэһээ үшөө хүдэлөөдүй.

Тус колхоз энэ жэлдэ 1769 гектар намарай пар хахалха түсэбтэй байһан аад, мүнөө оройдоо 8 гектар хахалаа.

Ажал хүдэлмэритнай яахадаа иимэ задагай зайданаар, урагшагүйгөөр ябуулагдажа байнаб гэжэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Гармаевһаа асуухада, «таряамнай хатажа үгэнгүй, удаан саг соо хүхэ байгаа. Тиихэдэ хүдэлмэришэднай хаанашье хүртэнэгүй» гэжэ бэлэн тодоод харюусажархина.

Бичурын аймгүйсэдком, тэрэнэй түрүүлэгшэ нүхэр Федотов, колхозуудай ба МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд ургаса хуряалгада, гүрэндэ таряа тушаалгада гараһан дутагдалнуудые дары усадхаха тушаа зохихо хэмжээ дары абаха зэргэтэй.

С. Бадмаев.

Түрүү комбайнер

Анатолий Овчинников урдань Мухаршэбэрэй аймагай «Гигант» колхозой гэшүүн байһанаа Советскэ Армиин зэргэдэ алба хээд, энэ хабар нютагаа бусажа ерээ. Тэрэ армида ошохынгоо урда тээ Гашейн МТС-эй комбайнераар хүдэлмэрилжэ байһан юм. Нүхэр Овчинников нютагаа бусажа ерээд, хуушан хүдэлмэридөө орожо хүдэлмэрилхэ гэжэ шиидэһэн байгаа.

МТС-эй дирекци тэрэнэй хүсэлые һайшаагаад, заводһоо һая ерэһэн шэнэ комбайн тушаажа үгөө һэн. Тэрэ машинань шэб шэнэ, энэ жэлдэ һайнаар хүдэлмэрилхэ байгаашье һаань, комбайнерай һанаач зобоод байба—тэрэ өөрөө «Коммунар» гэжэ хуушан маркын комбайн жолоододог байһан юм. «Сталинец—6» гэжэ самоходно комбайнай конструкциие хүсэд һайнаар мэдэхэгүй, урдань жолоодожо үзөөгүй байһан туладаа бэендээ тэрэ ехээр найдангүй 300 гектар түсэбэй орондо 350 гектар хуряаха гэһэн ехэ бэшэ уялга абаа һэн.

Нүхэр Овчинников комбайнаа тушаажа абаад, таряа хуряалгадаа һайнаар бэлэдхэжэ эхилһэн байна. Тэрэ болбол комбайнайнгаа моторһоо абаад, хедертэнь хүрэтэр хуу шалгаһан, дотор гадарайнь байгуулалтатай хүсэд һайнаар танилсаһан, энэнэй тулада техническэ элдэб номуудые уншаһан байна. Таряа хуряалгада орохын урда тээ комбайнер орёо машинынгаа «абари зангые» хүсэд һайнаар мэдэхэ болоод байгаа һэн.

...таряа хуряалгашье эхилбэ. Анатолий Овчинниковай жолоододог «Сталинец—6» маркын комбайн «Гигант» колхозой үргэн ехэ таряалангай нэгэ участогта орожо, таряа хуряажа эхилээ һэн. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг агрегадайхид таряа хуряалгын эхилһэн түрүүшын үдэрнүүдһээ абаад, эбтэй эмхитэйгээр хүдэлмэрилжэ, үдэр ерэхэ бүри шэнэ шэнэ амжалтануудые туйладаг болобо. Тиин тэдэнэр хүдэлмэриин 23 үдэр соо хамта 370 гектар таряа һайн шанартайгаар хуряажа, абаһан социалистическэ уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэв.

МТС-эй директор нүхэр Овчинниковай хүтэлбэрилдэг агрегадайхидые социалистическэ мүрысөөндэ илаһан дээрэ тооложо, дамжуулгын Улаан туг һаяхан барюулба. Мүнөө тус агрегадайхид таряа хуряалгын дүүрэтэр үшөө 300 гектар таряа хуряаха уялга абаад, эршэмтэйгээр ажаллажа байна.

М. Александров.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

ГЕРМАНСКА БУНДЕСТАГТА БОЛОҺОН «ҺУНГАЛТАНУУД» ЮУ ХАРУУЛААБ

Сентябриин 6-да боннско парлатентда (бундестагта) һунгалта болоһон байна. Аденауэрэй реваншистска бүлэг нюурнуудай туһаламжаар Баруун Германиие агрессивнэ хойто-атлантическа блогто хайшаншье гэжэ һаань оруулжа, тэрэниие Зүүн Зүг тээшэ поход хэхэ плацдарм болгохо зорилготой байһан уласхоорондын хархис нюурнуудай түсэбэй эгээл гол удхые Вашингтондо ба Бонндо бүхы талаһаа бэлэдхэгдэһэн эдэ һунгалтанууд тон һайнаар гэршэлэн харуулба.

Баруун Германида аденауэровскэ ёһо гуримай үлэжэ шадаа хадань лэ өөһэдымнай гэмтэ түсэбүүд бэелүүлэгдэхэ бэзэ гэжэ энэ политикые зохёогшод — американска империалистнууд найдана. Засагтаа аһалдажа үлэхын тулада Аденауэр ба тэрэнэй дахуулнууд һунгуулиин кампаниин үедэ, мүн тэрэшэлэн һунгалтын болохо үдэршье убайгүй полицейскэ террор хэһэн, үзэгдөө дуулдаагүйгөөр арад ниитые мэхэлһэн, хуурмаг юумэ тарааһан, тэдэниие айлгаһан ба тархиинь эрьюулһэн байна.

Прогрессивнэ партинуудай программануудые һайшаажа, жиирэй һунгагшын ямаршье үгэ хэлээ хадань тэрэниие тэрэ дарыдань хүдэлмэриһөөнь сүлөөлхэ оршон байдал дунда ба багашагууд городуудта, мүн тэрэшэлэн хүдөө тосхонуудта реваншистска болон милитаристска партинуудай блок (ХДС, «Сүлөөтэ демократическа партии», «немецкэ парти» ба «ниитэгерманска блок») байгуулһан байна.

Һунгагшадые айлгахын тулада томо городуудай үйлсэнүүдтэ сэрэгэй ехэ частьнууд асарагдажа, добтолжо орохоор хододоо бэлэн байлгагдаа. Хүн зон олонтой бүхы газарнуудта, харгын бэлшэрнүүдтэ танкнууд табигдаһан байгаа. Хэдэн мянган коммунистнууд, мүн тэдэнэртэ дуратай ажалшад түрмэдэ хаагдаһан байба. Гадна, американска ба англиийска эзэмдэлгын засагаархид һунгалтын болохо үдэр горьтойхон «сэрэгэй һургуули» хэһэн байна.

Гүрэнэй бүхы аппарат, бүхы хэлхеэ холбоон ба транспорт, Баруун Германиин ба американска сэрэгэй-промышленна монополинуудһаа ороһон айхабгар ехэ мүнгэн зөөри боннско реваншистнуудай мэдэлдэ байгаа. Имагтал рурска концернануудай эзэд Боннско зонхилхы партинуудай һунгуулиин кампанида 50 миллион марк «үршөөһэн» байна гэжэ «Дейче Вохе» газетэ мэдээсэнэ.

Һунгуулиин хуурмаг системые Аденауэрэй бүлэг нюурнууд бундестагта яаралтайгаар баталуулһан байгаа. Тэрэнь энэ һунгалтада мүн лэ нүлөөлөө. Газар газартахи списогүүдэй ёһоор бүхы голосуудай 5 процентые абажа шадаагүй гү, али һунгуулиин округуудта болоһон сэхэ һунгалтануудай үедэ нэгэшье кандидадайнгаа һунгагдаагүй парти энэ системын ёһоор абаһан бүхы голосуудһаа автоматическа хаһагдаха зэргэтэй. Ямар мэхэ гохо хэхэ арга боломжо һунгуулиин шэнэ системын олгоһыень иимэ жэшээ дээрэһээ хаража болоно. Компарти болбол һунгалгануудта 600 гара мянган голосуудые абаа, тиихэдэ һунгалтануудай үедэ аденауэровскэ ХДС-тэй блок хэһэн центрын католическа парти компартиһаа 3 дахин бага голосуудые абаа. Гэбэшье, КПГ-дэ нэгэшье мандат үгтэбэгүй, харин центрын парти бундестагта 3 депутадуудтай байха болобо. Энэ тон бэлээр тайлбарилагдана: һунгуулиин округуудай нэгэндэ өөрынгөө голосуудые центрын партиин кандидадта ХДС «бэлэглэжэ», Аденауэрэй партитай хэлсээ баталһан энэ партиин 3 кандидадуудта парламентда һуури үгтэбэ. Тиихэдэ боннско «демократи» гэдэгэй юун байһаниинь элиржэ үгэхэ байна.

Бундестагта Аденауэрэй националистическэ фашистско-реваншистска бүлэгөөрхидэй олоороо ороһон ушар германска арадай хуби заяандашье, мүн тэрэшэлэн эб найрамдалай хэрэгтэшье горьтойхон аюул мүн байна. Боннско парламентын 487 һуурииһаа 244 мандат аденауэровскэ парти — христианско-демократическа союз, 48 мандат «Сүлөөтэ демократическа парти» гэдэг реакционно буржуазна парти, 15 мандат националистическэ «немецкэ парти», 27 мандат Аденауэрые дэмжэдэг «ниитэгерманска блок» 3 мандат «центрын парти» гэдэг католическа буржуазна парти абаһан байна. «Тус бундестаг,—гэжэ Германиин коммунистическэ партиин центральна правлениин мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ, — Баруун Германида боннско болон парижска сэрэгэй договорнуудые бодотоор бэелүүлжэ орохо. Энэ политикые бэелүүлхэ ушар Германиие нэгэдүүлхэ аргагүй болгохо, Европодохи эб найрамдалда сэхэ аюул ушаруулха байна».

«Баруун Германидахи американска һунгалтанууд» гэжэ бундестагта болоһон һунгалтануудые бүхы немецкэ демократическа хэблэл сэгнэнэ.

Тус һунгалтануудай дүнгүүд Баруун Германида ойро шадарай оронуудай олониитые ехээр һанаата болгоно.

Парламентска һунгалтануудай болоһоной хойто үдэрынь Бонндо болоһон митинг дээрэ Аденауэр агрессивнэ мэдүүлгэ хэхэ зуураа, «Германиие нэгэдүүлхэ тухайда бэшэ, харин Зүүн газарнуудаа сүлөөлжэ (?) абаха тухай бодожо үзэхэ», ондоогоор хэлэхэдэ, ГДР-тэ эсэргүү агресси хэхэ тухай нэгэн һаналтанаа уряалһан байна. Бундестагай урданхи составта байһан компартиин ажал-ябуулагшадай хойноһоо дары судебнэ мүрдэлгэ хэхээр боннско фашистнууд занана.

Һунгуулиин кампанида Аденауэрэй бүлэг нюурнуудай гаргашалһан капиталһаа Баруун Германиин пушечна эзэдэй мүнөө дивиденд (олзо) оложо эхилһэниинь тэмдэглэхэ шухала. Корейдэ эблэрэлгэ хэһэнэй һүүлээр США-тэй сэрэгэй концернүүдэй акцинуудай курс ямар түргэнөөр унаа бэлэй, тиимэ түргэнөөр лэ мүнөө сэрэгэй предприятинуудай акцинуудай курс дээшэлжэ байна гэжэ хариин гүрэнүүдэй хэблэл мэдээсэнэ.

Баруун Германиие үшөө олохон немецүүд Германиие нэгэдүүлгын ба эб найрамдалай дайсадай худал хуурмаг ба аюултай пропагандын нүлөөн доро байна гэжэ һунгалтанууд харуулба. Энэ хадаа нэгэдэлэй түлөө, эб найрамдалай түлөө, эб найрамдалда дуратай нэгэдэмэл демократическа Германиин түлөө немецкэ арадай тэмсэлые ехэ бэрхэтэй болгохо байна.

Гэбэшье, өөһэдынгөө хүсэнүүдые Баруун Германиин хархис нюурнууд дан дэмы ехээр сэгнээд лэ, харин эб найрамдалай ба прогрессиин хүсэнүүдые тооногүй гээшэ ха. Аденауэрэй антинациональна агрессивнэ политикада эсэргүүгээр социал-демокрадуудай (бундестагта 150 һуури абаһан) түлөө, мүн тэрэшэлэн коммунистнуудай ба прогрессивнэ бусад партинуудай түлөө сентябриин 6-да 9 миллион һунгагшадай голосуудаа үгэһэн баримтые тоонгүй гаража огто болохогүй. Фашизмын ба дайнай замда ороһон аденауэровскэ ёһо гуримай доторoo һула байһыень энэ баримта гэршэлнэ.

Баруун Германиин патриотическа хүсэнүүд үнгэрэгшэ һунгалтануудһаа зохихо тобшолол өөһэдтөө хэжэ байна. Американска империализмда өөрынгөө оронииe алба хүүлхэ гэжэ һэдэһэн Аденауэрэй бүлэг нюурнуудта эсэргүүгээр эрид шууд тэмсэхээр тэдэнэр жагсажа байна.

МАРОККО ТУШАА АТЛАНТИЧЕСКА АГРЕССОРНҮҮДЭЙ ТҮСЭБҮҮД

Хойто Африка шухала удхашанартай гэжэ Хойто-атлантическа агрессивнэ блогой эзэмдэлгын түсэб дотор тоологдоно. Энэ район гансашье стратегическэ хэрэгсэлнүүдээр баян бэшэ юм. Бэлдэжэ байһан дэлхэйн шэнэ дайндань стратегическэ талаараа Хойто Африка ехэ таарамжатай гэжэ империалистнууд тоолоно. Өөһэдынгөө хорото зорилго баримталан, Мароккые, Алжирые ба Тунисые Хойто-атлантическа пактын системэдэ империалистнууд орууланхай. Хойто Африкада ехэ мүнгэн зөөри гаргажа, холо ниидэлгын бомбардировщигуудай айхабтар ехэ базануудые Франци ба США барина гэжэ «Нью-Йорк Геральд Трибюн» гэжэ буржуазна газетэ һаяхан бэшээ һэн. Американска империалистнууд эндэ гансашье агаарай сэрэгэй бэшэ, үшөө далайн сэрэгэй базануудые барижа байна гэжэ хари гүрэнүүдэй хэблэл мэдээсэнэ.

Һүүлэй үедэ Мароккодо болоһон событинуудые эгээл энэ талаһаань хаража үзэхэ хэрэгтэй.

Өөрынгөө национальна бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэжэ байгаа марокканска арадта эсэргүүгээр французска империалистнууд үнэндөө соносхогдоогүй дай хэжэ байна. Тэдэнэр зэбсэгтэ хүсэ хэрэглэн, Мароккын султан Сиди Мохаммед Бен Юсуф гэгшые засаг түрэһөөнь унагаажа, бүлэнэртэйнь тэрэниие Корсика аралда сүлэһэн байна. Энэ хадаа султан ба французска засагаархид хоёрой хоорондо болоһон арсалдаанай түгэсхэлэй акт мүн байба.

Гэбэшье, колонизаторнуудай ба султанай хоорондохи арсалдаагаар марокканска асуудал огто хизаарлагданагүй гэжэ бүхы событинууд харуулна. Арсалдаанай гол удхань юуб гэхэдэ, марокканска арад хадаа бэеэ даанхай байдалые, өөһэдынгөө оронииe хариин эзэмдэгшэдһээ сүлөөлхые хүсэһэн байна. Энэ хүсэл эрмэлзэлгэнь колониальна ёһо журамые үгы хэжэ болохо, атлантическа агрессорнүүдэй түсэбые бэелүүлхэ хэрэгтэ һаад ушаруулжа болохо национально-сүлөөлэлгын үргэн хүдэлөөндэ харагдана.

Американска империализмаар дэмжэгдэһэн французска колонизаторнууд болбол өөһэдынгөө эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэжэ байгаа марокканска арадай сүлөөлэлгын хүдэлөөе хатуу шэрүүнээр дараха гэжэ оролдоно. Эдэнэр хадаа ямаршье гэмгүй хүнүүдые буудажа алана, олон хүнүүдые арестовална, терророй ба айлгаха методуудые хэрэглэнэ. Колониальна эзэмдэлгээ Мароккодо бэхижүүлхын тулада французска засагаархид тус орон доторхи хархис хүсэнүүдтэ түшэглэнэ. Тэдэнэр султанда эсэргүүгээр Маракеша городой паша айхабтар ехэ газар эдэлэгшэ Эль Глауи түрүүтэй бүлэг феодалнуудай һүйдхэл үүдхэһэн байна. Французуудаар дэмжэгдэһэн Эль Глауи ба тэрэнэй тала баригшад Мула Мохаммед Бен Араф гэгшые марокканска мусульмануудай шажанай толгойлогшо болгон соносхобо. Тус оронииe бэе бэедээ харша хоёр лагерь болгожо һалгамсаараа, французска засагаархид марокканска арадта эсэргүү галзуу добтолго хэжэ эхилбэ. «Аль-Мысри» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, Султаниие унагааһанай һүүлээр 20 мянга үлүүтэй хүнүүд түрмэдэ хаагдаһан байна.

Өөрынгөө бэеэ даанхай байдалай түлөө марокканска арадай тэмсэл дэлхэйн бүмбэрсэгэй бүхы оронуудай олониитэдэ һайшаагдаа.

Мароккодо ба Хойто-Африкын, Дүтын ба Дунда Востогой бусад оронуудта улам ургажа байгаа национально-сүлөөлэлгын хүдэлөөн империализмын колониальна системын яаха аргагүйгөөр һалан унажа байһанай, сүлөөтэ ба национальна бэеэ даанхай байдал тээшэ дарлагдаһан арадуудай эрид шууд эрмэлзэжэ байһанай гэршэ баримта мүн.

Н. ЗАХАРОВ.

Г-н Аденауэр ажалаа хэжэ байна. («Литературная газетэһээ» абтаба). Бор. Ефимовэй зураг.

Венгридэ заочно һуралс… эмхидхэгдэхэнь

БУДАПЕШТ. сентябриин … (ТАСС). Венгерскэ Арадай … публикын Министрнүүдэй С… заочно һуралсал үргэдхэхэ т… тогтоол гаргаа. Тус тогтоолой ё… Венгридэ һуралсалай энэ жэ… эхилэн үдэшын һургуулину… ябаха тухагүй ажалшадта зор… лагдан ороной хүсэд бэшэ дунд… дунда һургуулинуудай дэргэдэ з… но һуралсал эмхидхэгдэхэ бай…

Хүсэд бэшэ дунда ба дунда … гуулинуудай дэргэдэ һуралс… энэ жэлдэ 18 мянга шахуу а… шад заочноор һураха байна.

Варшавада Культурын б… наукын ордоной барилга д…

ВАРШАВА, сентябриин … (ТАСС). Варшавада И. В. Ст… най нэрэмжэтэ Культурын ба … кын ордон баригшад 33-дахи … харай конструкциин хабсаралг… жэ дүүргээд, үндэр байшангай… орой шадарай уитаншаг дабхар… дые хабсаржа эхилээ. Газарай … рууһаа 136 метр дээрэ мүнөө … дэлмэри хэгдэжэ байна.

Баруун Германидахи һунгалтын дүнгүүд тух… англиийска воскреснэ хэбл… иигэжэ бэшэнэ

ЛОНДОН, сентябриин 14. (ТА… «Рейнольдс Ньюс» гэжэ газетэ … руун германска һунгалтын дү… дые редакционно статья со… тайлбарилха зуураа иигэжэ бэш… Аденауэрэй ара талада «Рурай … мышленнигууд ба Гитлерые дэм… дэг байһан фашистнуудай … хуушанай банда байна. Аденау… скэ Германи хадаа 12 дивизи… бүридэһэн армитай байха юм. … рэ тэдыдэ эдэ дивизинүүд ба… европейскэ оборонын хуби бо… байна. Үнэндөө шэнэ Герма… нилээд хүсэтэй болобобди гэжэ … дэрхэтэй сасуунь, уданшьегүй … дивизинүүд саарһан дээрэ тог… доһон гарантиие эбдэжэ, герма… эрилтэнүүдые бэелүүлхэ зэбсэг… лохо байна. Эдэнь ямар эрилтэ… бэ? Түүхэ дээрэһээ хаража үзэг…

«Санди пикториэл» гэжэ га… Кроссменэй статья толилоо. Тэр… иигэжэ заана: немецүүдэй ду… национализмын эгээн хоротой ф… моороо дэлгэржэ байһан бу… шаагдашагүй баримта намда өөр… үнэмшэстэй байна».

Залуушуулай ба студентнүүдэй бүхэдэлхэй… фестивальда хабаадагшады… Финляндида мүрдэн хэһэ…

ХЕЛЬСИНКИ, сентябриин … (ТАСС). Бухарестдэ болоһон за… шуул ба студентнүүдэй Бүхэдэлх… фестивальда хабаадаһанай т… залуу хүдэлмэришэдые ажалһа… гаргаһантай дашарамдуулан Ф… ляндиин национальна фестива… комитет Финляндиин профсою… дай центральна нэгэдэлдэ (ЦОП… эзэдэйнь зоргоороо ороһон … луу хүдэлмэришэдые хамгаа… гуйлтатайгаар хандаһан бай… Энэ асуудал ЦОПФ-гэй гүйсэд… мой заседани дээрэ үсэгэлдэр х… жа үзэгдөө. Хүдэлмэриһөө гар… даһан залуу хүдэлмэришэдые … гаалхын орондо ЦОПФ-гэй тү… лэгшэ Суму гэгшэ гүйсэдком ха… энэ хэрэгтэ ямаршье ха… гүй гэжэ убайгүйгөөр мэдүү… байна. Суму гэгшые ЦОПФ-гэй … сэдкомой баруунай тала бар… гэшүүд дэмжэһэн байна.

Голосованиин болоходо ЦОП… гэй гүйсэдкомой баруунай та… олонхи национальна фестива… комитедэй гуйлтые хангаа… ЦОПФ-гэй гүйсэдкомой зүүнэй … ла баримталдаг гэшүүд энэ у… тушаа протест хэһэн байна.

Редактор **Б. Ц. ЦЫЖИПОВ**

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора—7-85, отв. секретаря—3-23, партийной жизни, сельского хозяйства—10.17, пропаганды и переводов—6-84, культуры и быта, промышленности — 4-52, мест. информации и писем—11.05. Для междугородных переговоров—16.

Н—00627.

Типография отдела издательств и полиграфической промышленности Министерства культуры БМАССР.